

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 16.2.2012
COM(2012) 55 final

VALGE RAAMAT

Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2012) 7 final}

{SWD(2012) 8 final}

VALGE RAAMAT

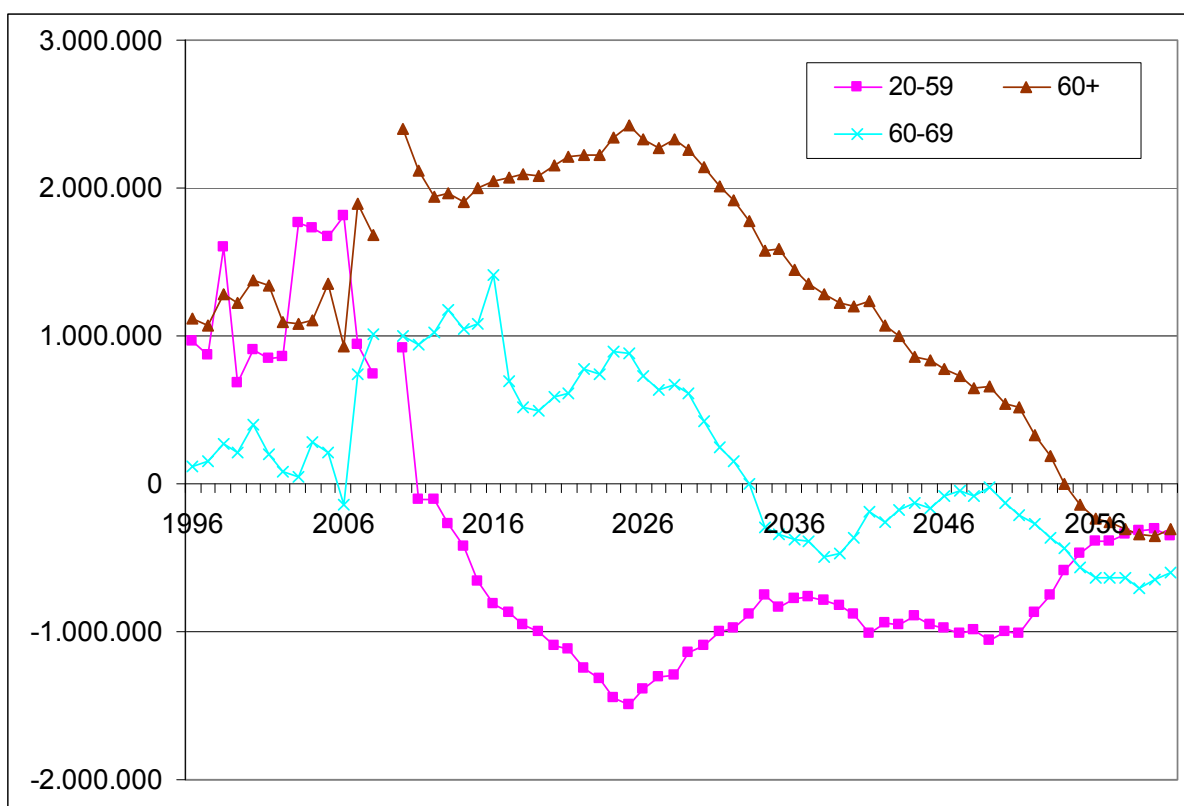
Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava

(EMPs kohaldatav tekst)

1. SISSEJUHATUS

Rahvastiku vananemine põhjustab kõigi liikmesriikide pensionisüsteemidele keerulisi probleeme. Kui inimesed eluea pikenedes ei tööta kauem ega säästa oma pensioniaastateks rohkem, ei ole piisavaid pensione võimalik tagada, sest selleks vajalikud kulutused ei oleks jätkusuutlikud. Prognooside kohaselt peaks meeste oodatav eluiga sünnihetkel kasvama 2060. aastaks 7,9 aasta võrra ja naiste oma 6,5 aasta võrra võrreldes 2010. aastaga. Tegemist ei ole probleemiga, millega tegelemise võib lükata kaugesse tulevikku: juba on käes aeg, mil beebibuumi ajal sündinud hakkavad pensionile jääma ja Euroopa tööeline elanikkond väheneb. Iga aastaga kasvab üle 60aastaste arv ligikaudu kahe miljoni võrra. Seda on peaaegu kaks korda enam kui 1990. aastate lõpus ja 2000. aastate alguses. Samal ajal väheneb parimas tööeas (20–59) inimeste arv järgmistel aastakümnetel iga aastaga (joonis 1).

Joonis 1. Rahvastiku muutumine võrreldes varasemate aastatega, EL 27, 1996–2061.

Allikas: Europop 2010 ja demo_pjangroup.

Oodatava eluea pikenemine ning beebibuumi ajal sündinute pensionileminek avaldavad ELile majandusele ja eelarvele väga tõsist mõju, sest selle tulemusena väheneb majanduskasvu potentsiaal ja kasvab surve riigi rahandusele.

Olukorra tõsidust suurendab veelgi praegune rahandus- ja majanduskriis. Aeglase majanduskasvu, eelarvedefitsiidi ja võlakoorma, rahalise ebastabiilsuse ja madala tööhõive tõttu on kõigil pensionisüsteemidel keeruline täita pensionide kohta antud lubadusi. Jooksva finantseerimisel põhinevaid pensioniskeeme mõjutavad tööhõive vähenemine ja sellest tulenevalt väiksemad pensionimaksud. Kogumispensionisüsteeme mõjutavad varade väärtuse vähenemine ja väiksem tootlus.

See tähendab, et rohkem kui kunagi varem on just nüüd vaja välja töötada ja kasutusele võtta strateegiad, mis võimaldaksid kohandada pensionisüsteeme muutuvate majanduslike ja demograafiliste oludega. Ülesanne ei ole kergete killast, kuid õigete poliitiliste vahenditega on sellega võimalik toime tulla. Pensionisüsteemide ja pensionilejäämise tavade ümberkorraldamine on Euroopa majanduskasvu jaoks ülitähtis ning mõnes riigis tuleb sellega praeguste meetmete raames tegeleda kõige kiiremas korras, et taastada usaldus riigi rahanduse suhtes.

Liikmesriigid on üha enam omavahel seotud nii majanduslikult kui ka ühiskondlikult ning ühe riigi pensionipoliitika ja -reformide edu või ebaedu mõjutab üha rohkem ka teisi riike, eriti majandus- ja rahaliidus. Pensionid on Euroopa sotsiaalse ja majandusliku edu seisukohast keske tähtsusega ning üha suurem on oht, et riikliku pensionipoliitika mõju kandub üle ka teistesse riikidesse. See tähendab, et pensionid on muutumas ELi ühiseks mureaineks. Võib öelda, et liikmesriikide pensionireformide edu on majandus- ja rahaliidu sujuva toimimise otsustav tegur ja mõjutab ELi suutlikkust saavutada strateegia „Euroopa 2020” viiest eesmärgist kaks: tõsta tööhõive määr 75 protsendini ja vähendada vaesuseohus olevate inimeste arvu vähemalt 20 miljoni võrra.

Käesolevas valges raamatus mõtiskletakse selliste meie pensionisüsteemidega seotud ühiste probleemide üle ja esitatakse tegevuskava, millele toetudes muuta pensionid pikas perspektiivis piisavaks ja jätkusuutlikuks. See eeldab tingimuste loomist meeste ja naiste ulatuslikuks osaluseks tööturul kogu eluea jooksul ning paremaid võimalusi pensionipõlveks turvaliselt täiendavaid sääste koguda. Raamatus soovitatakse Euroopa tasandil tulevikku suunatud poliitilist lähenemist ja algatusi, millega EL saab toetada riikide poliitikakujundajate tööd vajalike reformide tegemisel, seda eelkõige valdkondades, mis toodi esile 2011. ja 2012. aasta majanduskasvu analüüsis ja mida nimetati 2011. aasta riigipõhistes soovitustes.

Käesolevas valges raamatus kajastuvad ka rohelise raamatuga „Piisav, jätkusuutlik ja kindel Euroopa pensionisüsteem”¹ algatatud ulatuslike konsultatsioonide tulemused. Nimetatud raamatule reageerisid sajad huvirühmad, aga ka Euroopa Parlament, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee, kes väljendasid seisukohta, et pensioniküsimustega tuleks põhjalikult ja koordineeritult tegeleda ELi tasemel.

2. PENSIONIDEGA SEOTUD PROBLEEMID

Pensionisüsteemide jätkusuutlikkus ja piisavus sõltub sellest, kui suures osas sõltuvad need tööhõives osalevate inimeste sissetulekust, maksudest ja säästudest. Rahastamise kord,

¹ KOM(2010) 365 (lõplik), 7 juuli 2010.

pensionikõlblikkuse tingimused ja tööturu tingimused tuleb paika panna selliselt, et sissemaksete ja pensioniõiguste ning aktiivselt tööga hõivatud sissemaksetegijate ja pensionilejäänud pensionisaajate arvu vahel tekiks tasakaalustatud suhe.

2.1. Pensionisüsteemide rahalise jätkusuutlikkuse kindlustamine

Pensionide osa avaliku sektori kuludes on väga suur ja kasvab üha: praegu on see keskmiselt rohkem kui 10 % SKPst ja kasvab aastaks 2060 kogu Euroopas tõenäoliselt 12,5 protsendini². Arvestades, et riiklikele pensionidele tehtavad kulutused varieeruvad Iirimaa 6 % SKPst Itaalia 15 protsendini, on eri riikides vaatamata sarnastele demograafilistele probleemidele olukord siiski üsna erinev.

Viimasel aastakümnel on pensionikorralduse reformimisel tehtud märgatavaid edusamme. Suur osa liikmesriike on pensionisüsteeme kohandanud, et muuta nende baas jätkusuutlikumaks ja anda neile võimalused tulla toime eelseisvate demograafiliste muutustega. Selle rakendamine on toimunud kas reformidega, mille eesmärk oli viia süsteemide parameetrid kooskõlla riigi rahanduse jätkusuutlikkusega, või struktuurireformidega, mille raames mindi määratud väljamaksetel põhinevatelt skeemidelt üle määratud sissemaksetel põhinevatele skeemidele või kehtestati kogumispensioni kohustuslike sammaste süsteem.

Paljudel juhtudel tuleb reforme siiski jätkata, sest rahandus- ja majanduskriis on muutnud demograafiliste muutustega toimetulemise keerulisemaks ja toonud mõnede pensionisüsteemide juures välja uusi nõrku kohti. Seega on kulupoole kohandamine mitmes liikmesriigis vältimatu. Ühtlasi tuleb teha rohkem tööd tööhõivemäärade ja tootlikkuse parandamiseks. Kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti eelarveraamistikuga tuleb rangelt ellu viia usaldusväärset eelarvestrateegiat, võttes sealjuures nõuetekohaselt arvesse pensionireformi elluviimise netokulusid. 2001. aastal määratles Ülemkogu Stockholmis toimunud kohtumisel kolmeosalise strateegia rahvastiku vananemisega toimetulemiseks ja see hõlmab järgmist: i) valitsemissektori võla vähendamine, ii) tööhõive suurendamine, eelkõige eakamate töötajate hulgas, ja tootlikkuse suurendamine ning iii) sotsiaalkindlustussüsteemide ümberkorraldamine. Hiljuti täiendati rahvastiku vananemisega toimetuleku kolmeosalist strateegiat üldise strateegia „Euroopa 2020” raames ning lisaks algatati 2010. aasta pensionide rohelise raamatuga arutelu tervikliku lähenemise üle, mis võimaldaks tagada piisava, jätkusuutliku ja kindla pensionitulu.

2.2. Piisavate pensionihüvitiste säilitamine

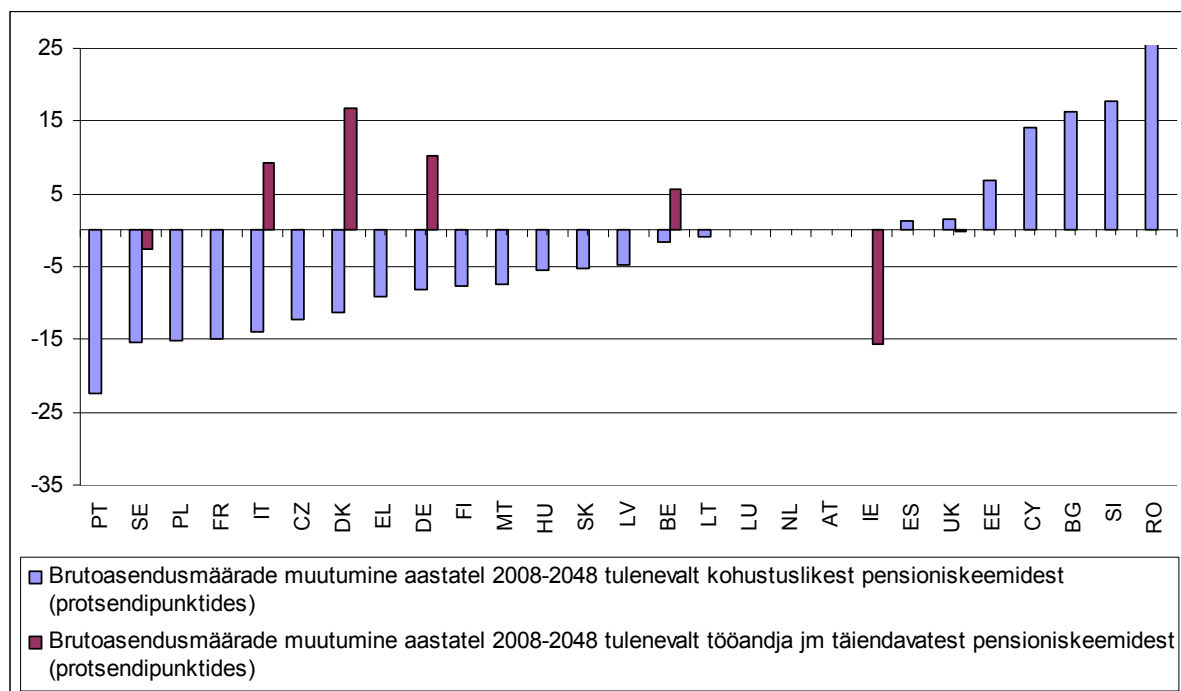
Peamiselt riiklike pensioniskeemide pensionid on peamine sissetulekuallikas eakamate eurooplaste jaoks, kelle osakaal ELi rahvastiku seas on suur ja kasvab üha (120 miljonit ehk 24 %). Pensionisüsteemide põhiline eesmärk on pakkuda pensionipõlves piisavat sissetulekut ning võimaldada vanematele inimestele korralik elatustase ja majanduslik sõltumatus; ühtlasi on pensionidel automaatselt stabiliseeriv mõju. Üldjoontes on see kogu ELis ka saavutatud, kuigi esineb olulisi erinevusi. Üle 65aastaste sissetulek moodustab peaaegu 94 % kogu

² Euroopa Komisjon ja EPC tegelevad parajasti värsketel andmetel põhinevate pikaajaliste prognooside koostamisega ning need on plaanis avaldada rahvastiku vananemist käsitlevas 2012. aasta aruandes mais 2012. Väärtused viitavad esialgsetele hinnangutele. Esialgsete hinnangute kohaselt on pärast 2009. aasta rahvastiku vananemise aruande avaldamist paljudes liikmesriikides tehtud täiendavad ümberkorraldused võimaldanud edukalt vähendada tulevaste pensionikulude kasvu.

rahvastiku keskmisest,³ kuid siiski jääb ligikaudu 22 % üle 75aastastest naistest allapoole vaesumisohtu piiri⁴.

Kuigi hiljutised riiklike pensionide reformid on üldiselt parandanud või säilitanud nende kaitstust vaesuse eest, kaasneb enamiku selliste reformidega tulevikus madalam asendusmäär (pension võrreldes varasemate tuludega) (Joonis 2).

Joonis 2. Kohustuslike ja täiendavate pensioniskeemide asendusmäärade prognoositavad muudatused aastatel 2008–2048 (protsendipunktides).

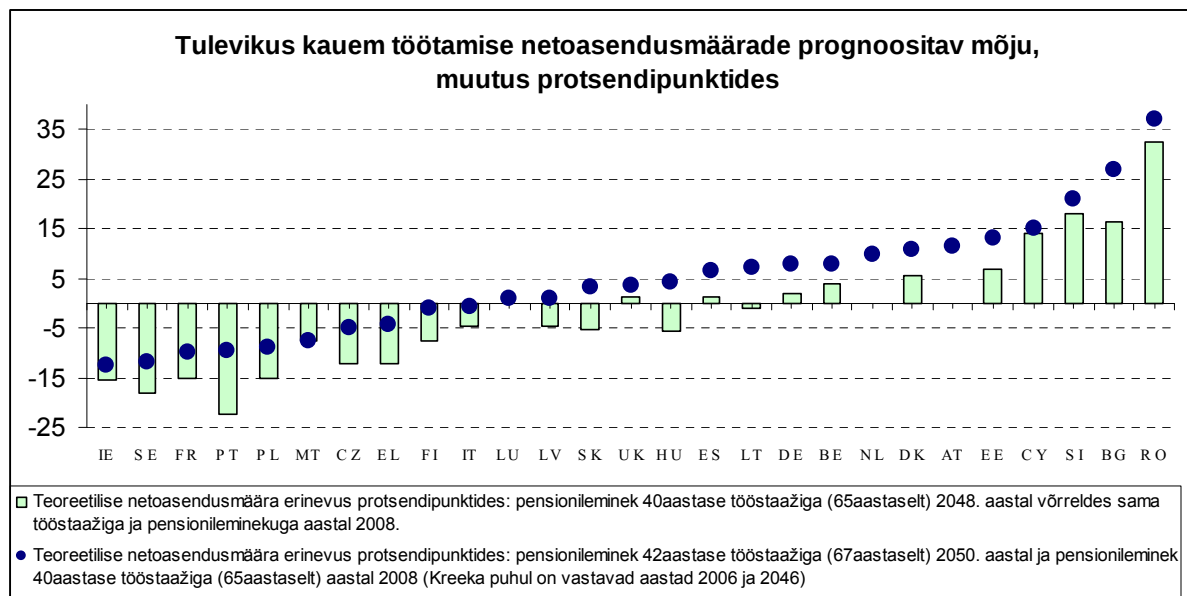
Allikas: Sotsiaalkaitsekomitee näitajate alltöörühma uuring 2008.–2048. aasta teoreetiliste asendusmäärade kohta.

Asendusmäärade eeldatav vähenemine toetub siiski eeldusele, et pensionilemineku iga ei muutu. Kui töötatakse kõrgema vanuseni, võib see aidata tulevasi asendusmääri säilitada või isegi tõsta. Sellist mõju kirjeldab joonis 3, millel võrreldakse praegu pärast 40 tööaastat 65aastaselt pensionile minevate inimeste brutoasendusmäärasid nende inimeste asendusmääradega, kes lähevad edaspidi pensionile vanemas eas (67aastaselt pärast 42 tööaastat, kui kõik muud tegurid jäävad samaks) (joonis 3).

³ Eurostat, EU-SILCi andmed 2009. aasta kohta. Üle 65aastaste inimeste keskmine ekvivalentsissetulek protsendina kõigi EL 27 elanike keskmisest sissetulekust. Eri liikmesriikides varieerub see tase 70 protsendist kuni pisut üle 100 protsendi.

⁴ Eurostat, EU-SILCi andmed 2009. aasta kohta.

Joonis 3. Pikema tööstaaži prognoositav mõju asendusmäärade muutumisele aastatel 2008–2048.

Allikas: Näitajate alltöörühma uuring 2008.–2048. aasta teoreetiliste asendusmäärade kohta.

Ka täiendavad pensionisäästud võivad aidata kindlustada tulevikus piisavad asendusmäärad⁵. Mõned riigid on kehtestanud meetmed, mille kohaselt täiendatakse riiklikke jooksva finantseerimisel põhinevaid pensioniskeeme eraallikatest rahastatavate skeemidega, kuid täiendavate pensionisäästude valdkonnas on nii mõneski liikmesriigis arenguruumi veel palju. Samas eeldaks see, et rahastatavad erapensioniskeemid muutuvad kindlamaks ja kulutasuvamaks ning sobivad paremini kokku paindlike tööturgude ja liikuvusega.

Mõnedes riikides tõi majanduskriis selgelt välja, et eelrahastatud pensioniskeemide võimet riske leevendada ja ootamatustega toime tulla tuleb parandada. Ühtlasi tõi majanduslangus ja sellele järgnenud riigi rahanduse olukorra halvenemine ilmsiks probleeme seoses sellega, kuidas mõned liikmesriigid olid püüdnud luua kohustuslikke erapensioniskeeme.

2.3. Naiste ja eakate töötajate tööturul osalemise määra suurendamine

Rahvastiku vananemisega kaasnevate probleemide näitlikustamiseks kasutatakse sageli fakti, et vanadussõltuvusmäär (üle 65aastaste inimeste arv võrreldes 15–64-aastastega) kahekordistub aastaks 2050 (50 % võrreldes 2010. aasta 26 %ga). Hoopis olulisem näitaja on aga majandusliku sõltuvuse määr, st *töötute ja pensionäride arv võrreldes tööga hõivatud inimeste arvuga*. Kui Euroopas suudetakse saavutada strateegias „Euroopa 2020” seatud tööhõive-eesmärk, et 20–64aastaste seas oleks tööga hõivatuid 75 %, ja aastail 2020–2050 tehakse täiendavaid edusamme, kasvab majandusliku sõltuvuse määr praeguselt 65 protsendilt 2050. aastaks vaid 79 protsendini⁶.

⁵ Täiendavate pensionisäästude hulka kuuluvad tööandjapension, erapension, elukindlustus ja muul moel kogutav vara, mida saab pärast pensionilejäämist kasutada elatustaseme säilitamiseks. Lisaks on olemas vahendid (nt pööratud hüpoteeklaenud), mis võimaldavad inimestel muuta oma vara (tavaliselt kodu) täiendavaks pensionituluks.

⁶ Kalkulatsioonideks kasutati Viinis asuva Austria föderalse töötajate ja teenistujate koja sõltuvusmäära kalkulaatorit. Majandusliku sõltuvuse määr väljendab pensionäride (sh enneaegselt pensionile läinute ja invaliidsuspensiooni saajate) ja töötute arvu ning tööga hõivatud inimeste arvu suhet. Peamine oletus

Tööhõive määra suurendamisega mitte ainult vanemate inimeste hulgas, vaid ka sellistes madalama tööhõive määraga elanikkonnarühmades nagu naised, sisserändajad ja noored, saaks mitmes riigis oluliselt parandada pensionisüsteemide tulevast piisavust ja jätkusuutlikkust. ELi tööhõive-eesmärkide saavutamine või parimate tulemustega riikidele järele jõudmine aitaks peaaegu tasakaalustada rahvastiku vananemise mõju pensionide osakaalule SKPs.

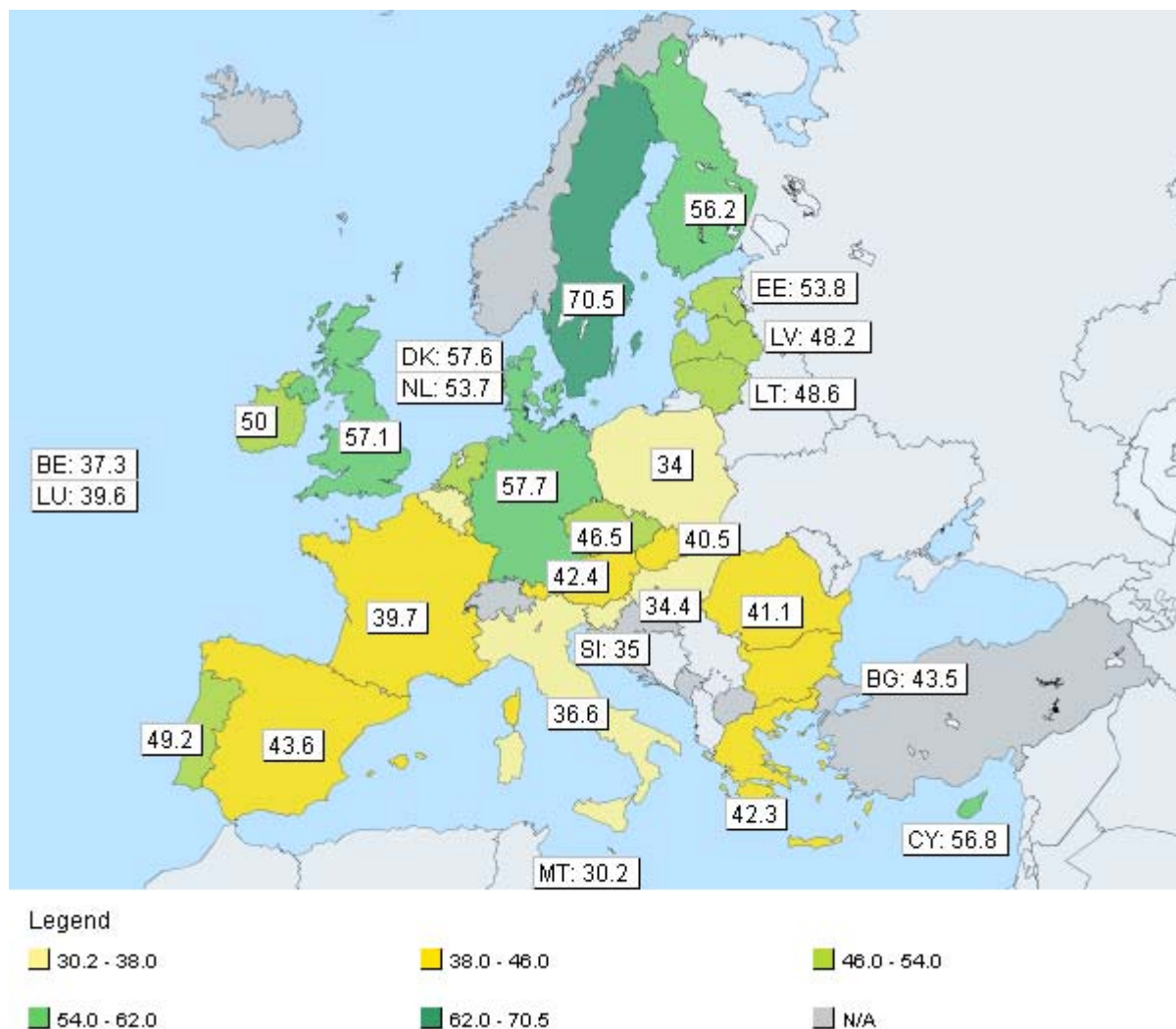
Pensionisüsteemid mõjutavad pensionile jäämise seaduspärasusi ning seeläbi ka tööjõu pakkumist ja majandusliku sõltuvuse määra. Olulised näitajad on siinjuures tavapärane ja varajane pensioniõiguslik vanus. Praegu moodustab pensionil oldud aeg umbes kolmandiku täiskasvanu elueast ja kui põhimõtteid ei muudeta, siis muutub see osa oodatava eluea tõustes üha suuremaks. Võimalused tööturult varakult lahkuda tähendavad seda, et eakate töötajate (vanuses 55–64) tööhõive määr oli ELis 2010. aastal alla 50 %. Samas hõlmab see kogu ELi kohta käiv koondnäitaja niivõrd erinevaid tulemusi nagu Malta 30,2% ja Rootsi 70,5% (vt joonis 4). Samuti on vanemate naiste tööhõive määr (38,6%) oluliselt madalam meeste omast (54,6%).

Viimaste aastakümnete suundumus minna varakult pensionile on siiski muutunud. EL 27 riikides kasvas tööhõive 55–64aastaste seas 2001. aasta 37,7 protsendilt 2010. aastaks 46,3 protsendile. Liikmesriikides juba vastuvõetud pensionireformid viiakse sageli ellu etappide kaupa pikema aja jooksul ja see võib kaasa tuua eakamate töötajate tööturul osalemise olulise kasvu. Teha tuleks aga veelgi rohkem. Vahetult pensioniea piirist nooremates vanuserühmades on tööjõus osalemise määr on praegu ikka veel liialt madal ja edusammud piiratud. Fikseeritud pensioniiga ja võimalused tööturult väga lihtsalt varakult lahkuda viivad aktiivsete tööaastate ja pensioniea suhte üha enam tasakaalust välja. Pensionisüsteemide ümberkorraldamine eesmärgiga suurendada tööturul osalemise määra on otsustava tähtsusega, et suurendada majanduskasvu ja rajada kindel alus jätkusuutlikele ja piisavatele pensionidele.

Pensionioigusliku vanuse tõstmiseks ettevõetavate reformide (sh enneaegse pensionilemineku kavade järkjärgulise kaotamise) edukuse eeltingimus on siiski, et eakamatel oleksid paremad võimalused jääda tööturule. See tähendab töökohtade ja töökorralduse kohandamist, pidevõppe edendamist, kulutõhusaid põhimõtteid töö, era- ja pereelu ühitamiseks, meetmeid tervena vananemise toetuseks ning võitlust soolise ebavõrdsuse ja ealise diskrimineerimisega. Selliste ümberkorralduste poliitiline aktsepteerimine sõltub lisaks muule kas sellest, kas neid peetakse õiglaseks. Siinjuures tuleb arvesse võtta, et inimeste võime teha tööd ja leida töökoht on väga erinev ning oodatav eluiga ja tervislik seisund 60 või 65 aasta vanuses kipuvad olema kehvemad töölistel, kes asusid tööle varajases nooruses.

2050. aasta kohta: tööhõive määr 20–64-aastaste vanuserühmas kasvab 79,6 %-ni (sellise tööhõive taseme saavutasid 2008. aastal kolm parimate tulemustega riiki: Rootsi, Taani ja Madalmaad). Andmed: tööjõu uuring, 2009. aasta aruanne rahvastiku vananemise kohta, Europop 08.

Joonis 4. Eakamate töötajate (55–64) tööhõive määr ELi liikmesriikides 2010. aastal.

Allikas: ESTAT

2.4. ELi ja liikmesriikide ülesanded seoses pensionidega

Esmane vastutus oma pensionisüsteemide kujundamise eest vastavalt oma võimalustele lasub liikmesriikidel. Euroopa Liidu toimimise lepingus nõutakse siiski, et EL toetaks ja täiendaks liikmesriikide sotsiaalkaitsealast tegevust (artikkel 153) ning võtaks oma poliitika kujundamisel ja rakendamisel arvesse piisavat sotsiaalkaitset (artikkel 9).

Paljud ELi pädevused ja poliitilised algatused mõjutavad riikide pensionisüsteeme ja poliitikat. Seni on EL tegelenud pensionidega seotud väga konkreetsete küsimustega mõnevõrra killustatud moel, näiteks on tegeletud isikute vaba liikumise takistuste kõrvaldamisega, määratletud, kuidas saavad erapensionide pakkujad kasutada siseturgu, edendatud soolist võrdõiguslikkust, võideldud diskrimineerimisega ja jälgitud eelarve jätkusuutlikkust. Arvestades pensionidega seotud makromajanduslike, sotsiaalsete ja tööhõivealaste küsimuste ulatuslikkust ja omavahelist seotust, peaks lähenemine olema terviklikum.

ELi käsutuses on hulk poliitilisi vahendeid, millega saab aidata liikmesriikidel jõuda jätkusuutlikult piisavate pensionideni. 2010. aasta pensionide rohelises raamatus tõi komisjon

esile, kui oluline on läheneda pensionidele terviklikult ja optimeerida eri poliitikavaldkondade koosmõju. Strateegia „Euroopa 2020” ja majanduse jõulisem juhtimine Euroopa tasandil loovad pensionisüsteemide kriitiliseks hindamiseks tugevama raamistiku. Tunnistatakse, et paljude ELi kodanike elatise seisukohalt eluliselt tähtsad pensionid on ühtlasi üks suuremaid avaliku sektori kuluartikleid ja seega on tegemist liikmesriikide ühise mureküsimumusega. Lisaks tihedale koostööle liikmesriikide valitsustega (eelkõige sotsiaalkaitsekomitees ehk SPCs, majanduspoliitikakomitees ehk EPCs ja tööhõivekomitees ehk EMCOs) tuleb tagada, et ka teised – valitsusvälised – sidusrühmad osaleksid arutelus selle üle, kuidas saavutada piisavad, jätkusuutlikud ja kindlad pensionid.

Käesolevas valges raamatus arvestatakse liikmesriikide vastutusvaldkondadega. Raamatuga püütakse kohandada ELi poliitilisi vahendeid selliselt, et „Euroopa 2020” integreeritud ja mitmekülgse kontekstis saaks paremini toetada liikmesriikide jõupingutusi pensionide ümberkorraldamisel, ning soovitatakse vastastikku toetavaid algatusi alates õigusloomest ja rahalistest stiimulitest kuni poliitika koordineerimise ja ühiste eesmärkide saavutamise seireni.

3. VAJADUS PENSIONIDE ÜMBERKORRALDAMISE JÄRELE

Pensionipoliitika ees seisab keeruline ülesanne: luua süsteem, mis oleks rahaliselt jätkusuutlik, ja saavutada seeläbi pensionisüsteemide peamine eesmärk: pakkuda piisavat pensionitulu ja võimaldada eakamatele inimestele korralik elatustase ja majanduslik sõltumatus.

Komisjoni 2011.⁷ ja 2012.⁸ aasta majanduskasvu analüüsis rõhutati pensionireformide peamisi suuniseid, mis aitavad kaasa majanduskasvu toetavale eelarve konsolideerimisele ning tagavad piisavad ja jätkusuutlikud pensionid. Nende eesmärkide saavutamiseks on majanduskasvu analüüsi kohaselt oluline kindlustada suurem tasakaal töö- ja pensioniaastate vahel ning toetada täiendavaid pensionisääste. Konkreetselt olid komisjoni soovitusel järgmised:

- a) siduda pensionilemineku iga oodatava eluea kasvuga;
- b) piirata enneaegse pensionilemineku võimalusi ja muid võimalusi tööturult varakult lahkuda;
- c) toetada pikemat tööelu, pakkudes paremat juurdepääsu pidevõppele, kohandades töökohti vastavalt eripalgelisema tööjõu vajadustele, luues töövõimalusi eakamatele töötajatele ning toetades aktiivset ja tervislikku vananemist;
- d) võrdsustada meeste ja naiste pensioniiga ning
- e) toetada täiendavate pensionisäästude süsteemi väljakujundamist, et parandada pensionituluseid.

⁷ KOM(2011) 11 (lõplik), 12.1.2011.

⁸ KOM(2011) 815 (lõplik), 23.11.2011.

Selliste juhiste kohaselt edukalt elluviidud pensionireformid aitavad muuta pensionisüsteemid jätkusuutlikumaks ja võimaldavad liikmesriikidel pakkuda oma kodanikele vanas eas piisavat sissetulekut ka palju ebasoodsamates demograafilistes tingimustes.

Mitmes riigis on sotsiaalkindlustust edukalt ümber korraldatud vastavalt majanduskasvu analüüsis esitatud soovitudele (viimasel ajal näiteks Tšehhi, Kreeka, Hispaania ja Itaalia, hiljutiste pensionireformide kohta vt 3. lisa). Kuid poliitiliste meetmetega tuleb jätkata ja teha seda kohe. Allpool kirjeldatakse, millised on majanduskasvu analüüsi soovitude kohaste edukate reformide vajalikud komponendid.

3.1. Tasakaal tööelu ja pensionipõlve kestuse vahel

3.1.1. Pensioniea sidumine oodatava eluea pikenemisega

2011. aasta juulis pensionide kohta vastuvõetud riigipõhistes soovitudes pöörati palju tähelepanu vajadusele hoida vanemaealised töötajad kauem tööturul eelkõige pensioniea tõstmisega ja selle sidumisega oodatava eluea pikenemisega. Tegelikult pensioniea tõstmine kompenseeriks mõningal määral varasemat eluea pikenemist, mida ei ole pensionide arvutamisel arvesse võetud. Kui seejärel siduda pensioniiga oodatava elueaga, aitaks see stabiliseerida töö- ja pensioniaastate vahelist tasakaalu. Tulevase jätkusuutlikkuse jaoks on see määrava tähtsusega. Komisjoni 2009. aasta aruandes jätkusuutlikkuse kohta esitati simulatsioon, mille kohaselt võiks pensioniea tõstmine paralleelselt oodatava eluea tõusuga võimaldada eelarves kokku hoida enam kui poole pensionikulude prognoositud kasvust järgmisel 50 aastal⁹.

Mõned liikmesriigid on püüdnud saavutada hilisemat pensionileminekut sellega, et suurendavad täispensioni saamiseks vajalike sissemakseastate arvu või seovad selle oodatava eluea pikenemisega (nt Tšehhi, Kreeka, Prantsusmaa, Itaalia). Teised seovad pensionihüvitiste taseme oodatava eluea pikenemisega (nt Portugal), mõned aga on sidunud hüvitiste taseme pensioniskeemi rahalise tasakaaluga (nt Saksamaa ja Rootsi), mida mõjutavad nii demograafilised muutused kui ka oodatava eluea pikenemine. Enamik liikmesriike pakub mingeid võimalusi teenida suuremat pensioni sellega, et töötatakse kauem; see võimaldab neil kompenseerida pensionide väärtuse vähenemist teatava pensioniea puhul ja säilitada seeläbi nende pensionid piisaval tasemel.

Tegelikult pensionilemineku vanuse tõstmine ei tähenda noorte ja vanade huvide vastandamist, vaid tasakaalu leidmist nende vahel. Aktiivsuse säilitamine pikeneva eluea jooksul ei tähenda, et vanemad inimesed jäetaks noorte huvides ilma oma väljateenitud pensionipõlvest. Samuti ei tähenda see, et vanemad töötajad hoiavad endale töökohad, mis oleksid muidu noorematele avatud. Tegelikult on kõige kõrgema eakamate töötajate tööhõive määraga liikmesriikides ka noorte tööpuudus kõige madalam. Pikemas perspektiivis ei ole töökohtade arv fikseeritud, vaid sõltub eelkõige kvalifitseeritud töötajate olemasolust, mis on majanduskasvu peamine

⁹ Kui pensioniiga seotakse oodatava elueaga, siis oleks hinnangute kohaselt riigisektori kulude ja SKP suhe ELis tervikuna aastaks 2060 umbes 1,75 protsendipunkti SKPst väiksem kui võrreldes baasstsenaariumiga, mille korral on riigisektori pensionikulude prognoositud kasvu ja SKP suhe 2,4 protsendipunkti SKPst. Seega pensioniea ja tegeliku pensionilemineku vanuse tõstmine, et neis kajastuks automaatselt ka oodatava eluea tulevane kasv, aitaks oluliselt kaasa eelarve jätkusuutlikkuse saavutamisele. Euroopa Komisjon ja majanduspoliitika komitee (2009), „2009 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)” European Economy, No 2, ja Euroopa Komisjon, (2009), „2009 Sustainability Report”, European Economy, No 9.

mootor. Eakamate kogenud töötajate arvu kasv suurendab Euroopa kasvupotentsiaali ja loob seega rohkem võimalusi ja paremad elutingimused nii noortele kui ka vanadele. Paremate võimaluste pakkumine kõigile, olenemata vanusest, on ka aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta 2012 läbiv teema.

3.1.2. Enneaegse pensionilemineku võimaluste piiramine

Pensionireformid, mille eesmärk on hoida inimesi kauem tööturul, peaksid pöörama rohkem tähelepanu ka sellele, et kõrvaldada põhjendamatud enneaegse pensionilemineku võimalused, mis võivad kehtida kõigi töötajate või mõne konkreetse kutseala puhul.

Mõnedes liikmesriikides võimaldab kohustuslik pensionisüsteem jääda pensionile enne tavapärasest pensioniiga, kui sissemakseperiood on täitunud täies ulatuses (nt Austria, Belgia ja Luksemburg). Seega ei peaks pensionireformid keskenduma üksnes pensioniea tõstmisele, vaid vajadusel ka sissemakseperioodide pikkusele, sest ka need peaksid olema kooskõlas oodatava eluea pikenemisega. Sissemakseperioodide arvessevõtmine (ka siis, kui nende kestus pikeneb paralleelselt oodatava elueaga) võimaldab muuta pensionisüsteemid õiglasemaks nende inimeste jaoks, kes hakkasid varakult tööle käima (tavaliselt lihttöölised, kelle oodatav eluiga on sageli lühem ja tervis kehvem).

Liikmeriigid korraldavad enneaegse pensionilemineku skeeme ümber erinevalt. Võidakse nõuda, et töandja kannaks kõik enneaegse pensionilemineku hüvitistega seotud kulud või vähemalt suure osa neist. Eriti rasket või ohtlikku tööd tegevatele inimestele võib pakkuda alternatiivseid võimalusi enneaegsele pensionileminekule, näiteks tööalast liikuvust. Mõnedes riikides on karmistatud pensioni saamise tingimusi: näiteks on tõstetud pensioniõiguslikku igat. Mõnedes riikides aga kas vähendatakse eriskeemide pakutavate hüvitiste suurust või lõpetatakse need skeemid üldse. Enneaegse pensionilemineku võimaluste kaotamise korral on oluline veenduda, et asjassepuutuvad isikud suudavad kauem töötada või, kui see ei ole võimalik, et neile on kindlustatud piisav sissetulek.

3.1.3. Pikema tööea toetamine

Enneaegse pensionilejäämise skeemide järkjärgulise kaotamise ja pensioniea tõstmisega peavad kaasnema asjakohased tervishoiu, töökoha ja tööhõivega seotud meetmed, mis võimaldaksid inimestel kauemaks tööturule jääda. Selliste meetmete puudumise korral ei pruugi mõju riigi rahandusele olla sugugi nii positiivne, kuna pensioniea reformimine tooks kaasa muudest hüvitistest (nt töötü abiraha, invaliidsuspension, sotsiaalabi) sõltuvate inimeste arvu kasvu. Samuti võib riigi rahanduse kokkuhoid tuleneda asjaolust, et kui vanemad töötajad ei suuda tavapärase pensionieani tööd teha, saavad nad väiksemaid pensione. See aga suurendaks vanemate inimeste vaesusriski.

Piisavate ja jätkusuutlike pensionide tagamiseks tulevikus on esmatähtis, et liikmesriikides tekiks valitsuste, tööturu osapoolte ja muude sidusrühmade osalusel sisuline arutelu, et saavutada konsensus poliitilises lähenemises, mis võimaldaks kauem töötada ja tagaks ühtlasi solidaarsuse nendega, kes seda ei suuda. Ühtlasi on oluline selgitada, et see, kui oodatava eluea pikenedes töötatakse kauem, ei tähenda, et inimestel oleks ees vähem pensioniaastaid.

Väga tähtis tegur on pensionieale lähenevate inimeste tervislik seisund, sest see mõjutab suutlikkust ja tahet edasi töötada ning avaldab seeläbi mõju ka tööturule. Investeeringud

haiguste ennetamisse, terve ja aktiivsena vananemise propageerimisse ja kulutasuvamatesse tervishoiusüsteemidesse on olulised, et hoida töötajaid võimalikult suures ulatuses tervete ja tootlikena, et nad saaksid ka vanemas eas tööd teha. See omakorda aitab vähendada haiguste tõttu enneaegselt pensionile jäämist ning aitab suurendada üle 55aastaste osalemist tööhõives ja vähendab mõnevõrra survet pensionisüsteemidele.

Täiendavate meetmete hulka kuuluvad põhjendamatu kohustusliku pensioniea läbivaatamine, töötervishoiu ja -ohutuse parandamine, juurdepääsu võimaldamine pidevõppele, töökohtade kohandamine eakamate töötajate vajadustega ja paindliku töökorralduse kujundamine, näiteks osalise tööaja kombineerimine osalise pensioni saamisega. Arenguruumi on ka teise karjääri ja tööelu lõpetamiseks sobivate ametite osas. Samuti on oluline kõrvaldada maksu-, hüvitise- ja palgasüsteemidest tegurid, mis pärsivad töömotivatsiooni ja soovi kauem töötada. Arvestades 55–64aastaste meeste ja naiste tööhõivemäärade suuri erinevusi, tuleks kõigis algatustes pöörata tähelepanu tööea pikendamise ja aktiivsena vananemise sooliste aspektidele, sh meetmetele, mis muudaksid töö ja teiste eest hoolitsemise ühitamise lihtsamaks ning vähendaksid soolisi erinevusi tööhõives ja palgas. Euroopa Sotsiaalfondil on siinjuures täita oluline roll: toetada poliitikakujundajaid, tööandjaid ja töötajaid, et nad suudaksid kõrvaldada naiste ja pikema tööelu teel seisvad takistused ja suurendada mõlemast soost eakamate töötajate tööalast konkurentsivõimet.

3.1.4. Vähendada meeste ja naiste pensionide erinevust

2009. aastal oli naiste pensioniiga meeste omast madalam veel kolmeteistkümnes liikmesriigis. Praegu kehtivate õigusaktide kohaselt on kaheksateist liikmesriiki aastaks 2020 pensioniea siiski võrdsustanud. Viiel liikmesriigil on pensioniea võrdsustamisega pikaajalisemad plaanid ja vaid neljal liikmesriigil kahekümne seitsmest ei ole sellesisulisi õigusnorme (üksikasju konkreetsete riikide kohta vt 3. lisast). Meeste ja naiste pensioniea võrdsustamine võib aidata märkimisväärselt suurendada eakamate töötajate osalust tööturul ja parandada naiste sisetulekuid ning sellised meetmed tuleks rakendada viivitamata.

Pensioniea võrdsustamist tuleb käsitleda laiemas kontekstis: pensionide sooline ebavõrdsus tuleneb meeste ja naiste tööhõive, palkade, sissetulekute, tööstaaži katkestuste erinevustest ja teiste eest hoolitsemiseks osalise tööajaga töötamisest. Tööturul püsiv sooline ebavõrdsus tähendab, et naiste pensioniõigused on väiksemad. Sestap eeldab pensionide piisavuse ja jätkusuutlikkusega tegelemine pensioni- ja tööhõivepoliitika kombineerimist, et kõrvaldada erinevused meeste ja naiste pensionitulude vahel. Vajatakse tõhusamaid lahendusi, mis ei lähtuks eeldusest, et on olemas konkreetsete soorollid. Näiteks võiks kasutada nn hoolduskrediiti, mida võiksid kasutada nii mehed kui ka naised ja mis säilitaks pensionisüsteemide jätkusuutlikkuse muu hulgas tööle naasmise hõlbustamise kaudu.

Kui soolise ebavõrdsusega tegelemise raames hõlbustatakse töö- ja eraelu ühitamist, võib sellel kaudselt olla pikaajaline positiivne mõju ka pensionisüsteemidele, sest sedasi muutub laste kasvatamine lihtsamaks, sündivus kasvab ja leeveneb tööealise elanikkonna vähenemine pikema aja jooksul.

3.2. Täiendavate erapensionisäästude süsteemi arendamine

Täiendavad pensionisäästud peavad muutuma tulevaste pensionide piisavuse kindlustamisel olulisemaks ning liikmesriigid peavad leidma mooduseid, kuidas parandada täiendavate pensioniskeemide kulutõhusust, kindlust ja võrdset juurdepääsu neile. Siin on olulisel kohal maksud ja muud rahalised stiimulid ning kollektiivlääbirääkimised. ELi eri paigus kasutatakse neid vahendeid väga erinevalt ja üksteiselt oleks palju õppida. Praegu on naistel vähem

võimalusi täiendavate pensionisäästude kogumiseks kui meestel ja seetõttu on soolise ebavõrdsuse vähendamine oluline ka selleks, et vältida praeguste sooliste erinevuste süvenemist.

Kriis tõi esile, kui suuresti mõjutavad kogumispensioniskeeme finantskriisid ja majandussurutised. Samuti tõi see esile vajaduse vaadata üle õiguslik raamistik ja skeemide ülesehitus, et suurendada erapensionide kindlust. See valdkond on ELi õiguslikus pädevuses ja juba on olemas kaks õigusakti: direktiiv töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral¹⁰ ja direktiiv tööandjapensioni kogumisasutuste tegevuse ja järelevalve kohta¹¹. Rohelise raamatuga seotud konsultatsioonid kinnitasid, et ühtne turg on pensionide piisavuse ja eelarve jätkusuutlikkuse toetamise üks põhilisi vahendeid. Mastaabisäästu, riskide hajutamise ja innovatsiooni näol on veel palju kasutamata võimalusi, mille abil saaks tõhusust veelgi suurendada. EL võib tugevdada oma raamistikku, millega toetada tööandjapensionide pakkumist liikmesriikide üldiste pensionisüsteemide sees, ja aidata kaasa pensionikulude vähendamisele. Seega vaadatakse tööandjapensioni kogumise asutuste direktiiv üle, et veelgi hõlbustada selliste kogumisasutuste piiriülest tegevust ja ajakohastada nende järelevalvet, võttes arvesse kogumisasutuste eri liike liikmesriikides. Lisaks tuleb parandada selliste individuaalsete pensionisäästudega seotud finantstoodete kvaliteeti, mis ei ole otseselt seotud töötamisega, näiteks kolmanda samba skeemid ja muud finantstooted, mida kasutatakse eakate sissetuleku täiendamiseks. Tarbijatele pakutavat teavet ja tarbijakaitset tuleb parendada, et tõsta töötajate ja investorite usaldust pensionisäästude jaoks mõeldud finantstoodete vastu.

Täiendavate pensioniskeemide ulatuslikum kasutamine võib tähendada, et ühest riigist teise kolivad inimesed kaotavad olulise osa oma pensioniõigustest. Nende seadusjärgsed sotsiaalkindlustusõigused on tagatud ELi õigusaktidega, eelkõige määrusega (EÜ) nr 883/2004,¹² kuid selle määruse reguleerimisalasse ei kuulu eraskeemid. Seepärast on oluline võtta kasutusele meetmed, mis ei laseks täiendavatel pensioniskeemidel tõkestada kutsealast liikuvust ja tööturu paindlikkust, mis võivad otseselt suurendada ELi majanduskasvu, ilma et kahjustaksid täiendavate pensionide üldist kasutatavust.

Mõnes teises liikmesriigis töötavatel kodanikel pole vaja mitte ainult eri riikides kogutud pensioniõigusi säilitada, vaid neil peab olema selge ülevaade pensioniõigustest, mis neil riiklike pensioniskeemide ja tööandjapensioni skeemide alusel on kogutud. Selleni võiks jõuda kogu ELi hõlmavate pensionijälgimissüsteemidega, mille sarnaseid mõnedes liikmesriikides juba kasutatakse. Pensionijälgimissüsteemidest võivad kodanikud saada täpset ja ajakohast teavet pensioniõiguste kohta ning prognoose selle kohta, millist tulu võiksid nad pärast pensionilejäämist saada riiklikest pensioniskeemidest ja tööandjapensioni skeemidest. Sellised jälgimissüsteemid näitavad, kui kasulik on kauem töötada ja koguda täiendavaid pensionisääste, et säilitada piisav sissetulek ka pärast pensionilejäämist. Kui jälgimisteenuste peamisi võimalusi riikide tasandil minimaalselt ühtlustada, peaks see võimaldama need ühendada ELi jälgimisteenuste süsteemiga.

¹⁰ 2008/94/EÜ, 22. oktoober 2008.

¹¹ 2003/41/EÜ, 3. juuni 2003.

¹² 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta.

4. ELI VAHENDITE KASUTUSELEVÕTT

Riikide pensionipoliitikast on varasemast enam saamas ühine probleem ja sestap on loogiline, et ELil on üha olulisem roll liikmesriikide abistamisel, et need suudaksid saavutada eesmärgi muuta pensionid piisavaks ja jätkusuutlikuks.

EL võib kasutada mitmesuguseid poliitilisi vahendeid, et propageerida piisavaid, kindlaid ja jätkusuutlikke pensione, kuid nende eesmärkide saavutamise esmane vastutus lasub siiski selgelt liikmesriikidel.

Õigusaktid: ELil ei ole volitusi võtta vastu õigusnorme liikmesriikide pensionisüsteemide kui selliste ülesehituse kohta, kuid ta võib kehtestada õigusnorme küsimustes, mis mõjutavad siseturu toimimist (isikute vaba liikumine, teenuste osutamise vabadus, tarbijakaitse), võimaldavad võidelda diskrimineerimisega (eelkõige näiteks soo või vanuse põhjal) või kaitsta töötajate õigusi. Juba praegu kehtib hulk määrusi ja direktiive, mis mõjutavad liikmesriikide pensioniskeeme. Lisaks sellele saab EL propageerida nn pehme õiguse meetmeid, nt heade tavade koodekseid.

Rahastamine: EL võib võtta kasutusele rahalisi vahendeid, et saavutada teatavaid pensionidega seotud poliitilisi eesmärke. Olulisim Euroopa tasandi töövahend on siinjuures Euroopa Sotsiaalfond, mida saab kasutada vanemate töötajate tööalase konkurentsivõime ja tööturuvõimaluste parandamiseks. Olemas on ka väiksemaid rahastamisvahendeid sellistes poliitikavaldkondades nagu tööhõive ja sotsiaalpoliitika (Progress), rahvatervis ja pidevõpe ning neid saab kasutada selleks, et toetada parema poliitika kujundamist liikmesriikides, seda eriti vastastikuse õppimise kaudu.

Poliitika koordineerimine: Strateegia „Euroopa 2020” tõi kaasa riikide poliitika tihedama koordineerimise Euroopa poolaasta raames, kasutades selleks eelkõige riigipõhiseid soovitusi. Seda toetab ka selliste poliitikakomiteede nagu EPC, SPC ja EMCO töö, sest nemad uurivad üksikasjalikult konkreetseid probleeme, mis on seotud pensionide piisavuse ja jätkusuutlikkusega ning pikema tööelu edendamise.

Käesolevas valges raamatus esitatakse põhjalik kogum ELi tasandi algatusi, millega toetada riikide pensionireforme. Algatused on suunatud kahele peamisele majanduskasvu analüüsis nimetatud reformimist vajavale valdkonnale: tasakaalu leidmine tööelu ja pensionipõlve kestuse vahel ja täiendavate erapensionisäästude arendamine. Samuti püütakse valge raamatuga tagada, et rohelise raamatuga algatatud terviklik protsess jätkub tänu paremale koordineerimisele ja järelevalvele. Konkreetsed meetmed on kirjas 1. lisas ja käsitlevad näiteks pensioniõiguste ülekantavust, tööandjapensioni kogumisasutuste direktiivi ülevaatamist ja hulka meetmeid, mis võimaldaksid inimestel kauemaks tööturule jääda. Seega moodustab valge raamat kindla vundamendi, millele rajada viljakas koostöö liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja tööturu osapooltega.

5. KOKKUVÕTE

Euroopa Liidus vajavad mitmed pensionisüsteemid mõningast kohandamist, et tagada jätkusuutlik kindlustatus piisavate pensionidega. Seda rõhutati komisjoni 2011. aasta majanduskasvu analüüsis ja väljendati enamikule liikmesriikidele suunatud riigipõhistes soovitustes pensionide kohta. Vajadust põhjalike pensionireformide järele, mida toetaksid tööturumeetmed, mis võimaldaksid inimestel kauem töötada, rõhutati ka komisjoni 2012.

aasta majanduskasvu analüüsis. Nende soovitude toetuseks esitatakse käesolevas valges raamatus piisavate, jätkusuutlike ja kindlate pensionide strateegia eelseisvateks aastakümneteks. Ei ole mingit kahtlust, et eelkõige demograafiliste muutuste ja riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud probleemid on äärmiselt olulised, kuid nende lahendamiseks on samuti häid võimalusi.

Praegune riigivõla kriis näitab selgelt, kui oluline on Euroopa Liidu jaoks tervikuna, et iga üksik liikmesriik saaks hakkama oma pensionisüsteemi praeguste probleemidega. Seepärast tuleb pensionireformidel strateegia „Euroopa 2020” kontekstis hoolikalt silma peal hoida. Pensionisüsteemide ees olevate probleemide lahendamisele tuleb läheneda euroopalikumalt, kooskõlas Ülemkogu järeldustega, milles on rõhutatud majanduspoliitika tihedama koordineerimise olulisust. On aeg asuda tegudele ja viia otsustavalt ellu käesolevas valges raamatus soovitatud meetmed. Liikmesriigid, Euroopa institutsioonid ja kõik sidusrühmad, eriti tööturu osapooled, peavad kõik koos ja igaüks oma tasandil reageerima rahvastiku vananemisega kaasnevale probleemidele. Pensionisüsteemid peavad andma oma panuse Euroopa majanduskasvu sellega, et toetavad aktiivsena vananemist ning on ühtlasi Euroopa sotsiaalse mudel keskmesse kuuluvad piisavad ja jätkusuutlikud töövahendid, mis võimaldavad säilitada eakate eurooplaste elatustaseme.

1. LISA
Liikmesriikide tööd toetavad ELi algatused

1. TASAKAAL TÖÖELU JA PENSIONIPÕLVE KESTUSE VAHEL

Parema tasakaalu saavutamine töö- ja pensioniaja kestuse vahel eeldab pensionisüsteemide kohandamist, pensioniea tõstmist ja jõulisemaid stiimuleid, mis motiveeriks kauem töötama. Kuivõrd sellised meetmed väljenduvad tegeliku pensioniea tõusus ja eakamate töötajate suuremas osaluses tööturul, oleneb siiski meetmetest, mis võimaldavad eakamatel töötajatel tööturule jääda.

- (1) Strateegia „Euroopa 2020” raames **jälgib komisjon edaspidi põhjalikult pensioni- ja tööturureforme ning julgustab neid** kooskõlas majanduskasvu aastaanalüüside ja riigipõhiste soovitustega, et lükata edasi pensionilejäämise algust muu hulgas näiteks meeste ja naiste pensioniea võrdsustamisega, kui seda juba tehtud ei ole, ning pensioniea seadmisega sõltuvusse oodatava eluea kasvust.
- (2) Komisjon toetab EMCOt, EPCd ja SPCd **pensionireformide mitmepoolses järelevalves** ja pakub liikmesriikidele **rahalist tuge** programmi „Progress” ja tulevase sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi kaudu, et soodustada vastastikust õppimist ja poliitika kujundamist.
- (3) Komisjon palub asjaomastel komiteedel (nt SPC, naiste ja meeste võrdsete võimaluste nõuandekomitee) **teha kindlaks meeste ja naiste pensionierinevuste vähendamise parimad tavad ja neid soovitada** (nt võrdse tasu propageerimine, õigus miinimumpensionile, nn hoolduskrediit, pensioniõiguste jagamine lahutuse korral).
- (4) **Aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aastal 2012** suurendab komisjon teadlikkust kauem töötamise hüvedest ja võimalustest ning õhutab heade tavade levitamist selle kohta, kuidas töökohtades ja tööturul eaga seotud küsimustega toime tulla.
- (5) Strateegia „Euroopa 2020” raames suurendab komisjon **toetust poliitika koordineerimisele ja ühisele tööle, mis võimaldaks eakamatel töötajatel, eelkõige naistel jääda tööturule kauemaks ja julgustaks neid seda tegema**. See hõlmab suuremat tähelepanu ühisele tööle, mida tehakse koos SPC ja EMCOga sellistes küsimustes nagu pikema tööea soopõhised takistused ja võimalused, tööelu lõpetamiseks sobivate tööturgude arendamine kõigis liikmesriikides ja Euroopa innovatsioonipartnerluse projektid aktiivse ja tervena vananemise vallas.
- (6) Komisjon esitab Euroopa sotsiaaldialoogi raames **sotsiaalpartneritele üleskutse arendada töökohtade ja tööturu tavade kohandamise võimalusi**, sealhulgas nt karjääri juhtimist eelkõige füüsiliselt raske töö puhul, et soodustada inimeste pikemat tööiga. Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond ja Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur annavad ELi tasandil erialast nõu.
- (7) Toetudes ettepanekule, mis käsitleb **Euroopa Sotsiaalfondi** programmiperioodil 2014–2020, julgustab komisjon liikmesriike kasutama ESFi, et **toetada aktiivse ja tervena vananemist**, mh töö- ja pereelu ühitamist, ning jälgib tähelepanelikult, kas

ESFi programmid toetavad tulemuslikult neid reformimist vajavaid aspekte, mis on esile toodud selle valdkonna riigipõhistes soovitudes.

- (8) Komisjon konsulteerib tööturu osapooltega selle üle, **kuidas vaadata läbi kollektiivlepingutes ja riikide õigusaktides sisalduvad põhjendamatud sätted kohustusliku pensioniea kohta.**

2. TÄIENDAVATE ERAPENSIONISÄÄSTUDE SÜSTEEMI ARENDAMINE

Täiendavate erapensionisäästude tähtsuse suurendamine sõltub eelkõige täiendavate skeemide paremast kättesaadavusest ja nende kulutõhususest. Täiendavate pensionisäästude kogumise võimalused tööandjapensionide või kolmanda samba lepingute kaudu ei ole piisavalt välja arendatud ning nende kulutõhusus ja kindlus on mitmes liikmesriigis puudulikud. Seega looks Euroopa suurem toetus inimeste paremale kindlustatusele ja heade tavade levitamisele ning muu hulgas kogumispensioniskeemide maksusoodustuste optimaalse sihtrühma leidmisele lisaväärtust. Valitsused või tööturu osapooled võivad neid edasi arendada. Kuna tulevikus peavad inimesed toetuma rohkem täiendavatele pensionisäästudele, tuleb need muuta võimalikult kindlaks ja tõhusaks. ELi siduvad ja mittesiduvad õigusaktid võivad sellele oluliselt kaasa aidata. Lisaks muule peavad täiendavad pensioniskeemid sobima ka paindlike tööturgude ja tööalase liikuvuse nõuetega.

- (9) Alates 2012. aastast teeb komisjon liikmesriikidega hea tava põhimõttest lähtudes koostööd, et hinnata ja optimeerida **maksusoodustuste ja muude stiimulite tulemuslikkust ja kulutasuvust pensionisäästude puhul**. Muu hulgas tähendab see, et stiimulite puhul võetakse sihikule need, kes muidu omale piisavaid pensione ei koguks. Samuti pakutakse rahalist toetust liikmesriikidele ja tööturu osapooltele, kes soovivad **kujundada kulutõhusaid täiendavaid pensioniskeeme**, et nad saaksid ära kasutada teiste riikide häid tavasid ja kogemusi.
- (10) Komisjon palub SPC-l **vaadata üle individuaalsete pensionitõendite head tavad**, et julgustada liikmesriike **pakkuma üksikisikutele paremat teavet pensionide planeerimiseks** ja selleks, et inimesed teaksid otsustada, kui palju säästa täiendavate pensioniskeemide kaudu.
- (11) 2012. aastal esitab komisjon õigusakti ettepaneku **tööandjapensioni kogumise asutuste direktiivi läbivaatamise kohta**. Läbivaatamise eesmärk on luua võrdsed tingimused Solventsus II-ga ja toetada kõnealuses valdkonnas tihedamat piiriülest tegutsemist ning **aidata parandada pensionide üldist pakkumist ELis**. See aitab lahendada rahvastiku vananemise ja riigivõlga seotud probleeme.
- (12) Komisjon käivitab 2012. aastal algatusi, et tagada **töötajate tööandjapensionidest tulenevate õiguste tõhusam kaitse tööandja maksejõuetuse korral**, lähtudes direktiivi 2008/94/EÜ artiklist 8 ja võttes arvesse horisontaalseid hinnanguid selle rakendamisele kogu ELis ja Euroopa Kohtu praktikat.
- (13) 2013. aastaks töötab komisjon välja algatuse, mille eesmärk on **tõsta** nii meestele kui ka naistele mõeldud **kolmanda samba pensionitoodete kvaliteeti** ning **parandada tarbijate teavitamise ja tarbijakaitse standardeid vabatahtlike juhiste** ja võimalusel selliste toodete jaoks mõeldud ELi sertifitseerimisskeemi kaudu, toetudes

vajadusel 2012. aastaks kavandatud meetmetele, millega parandatakse tarbijatele antavat teavet jaekliendile suunatud kombineeritud investeerimistoodete kohta.

- (14) Koostöös selliste sidusrühmadega nagu tööturu osapooled, pensionisektor ja nõuandeorganid, nt pensionifoorum või naiste ja meeste võrdsete võimaluste nõuandekomitee, töötab komisjon välja **tööandjapensioni skeemide hea tava juhendi** (teise samba kohta), milles pööratakse tähelepanu sellistele küsimustele nagu töötajate parem kindlustatus, väljamaksete periood, riskide jagamine ja leevendamine, kulutõhusus ja kriisitaluvus.
- (15) 2012. aastal jätkab komisjon tihedas koostöös nõukogu ja Euroopa Parlamendiga tööd **pensionide ülekantavuse direktiivi** kallal ning paneb paika täiendavate pensioniõiguste omandamise ja säilitamise miinimumstandardid. Komisjon propageerib pensionide piiriülest liikuvust kõigi kutsealade puhul ja jätkab senist tööd **teadlaste üleeuroopalise pensionifondi kallal**.
- (16) Komisjon annab 2012. aastal hinnangu sellele, kas **määruse (EÜ) nr 883/2004** (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) **reguleerimisala tuleks laiendada** teatavatele tööandjapensioni skeemidele.
- (17) Komisjon **edendab selliste pensionijälgimissüsteemide väljatöötamist**, mis annaksid ülevaate sellest, millised pensioniõigused on inimene omandanud eri töökohtadel. Komisjon kaalub tööandjapensioni kogumise asutuste direktiivi läbivaatamise ja pensionide ülekantavust käsitleva direktiivi ettepaneku raames, kuidas tagada pensionide jälgimise jaoks vajaliku teabe pakkumine, ning toetab piiriülese pensionide jälgimise katseprojekti.
- (18) Komisjon uurib, kas i) tööandjapensionikapitali ja elukindlustuskapitali teise riiki ülekandmise, ii) mujal ELis asuvatele kindlustusandjatele tasutud elukindlustussissemaksete ja iii) pensioni ja elukindlustuse pakkujate piiriüleste investeerimistulude, sh kinnisvaralt ja kapitali kasvult saadava tulu maksueeskirjad põhjustavad **piiriülesele liikuvusele ja investeringutele maksutõkkeid**, ning algatab vajadusel rikkumismenetluse. Ühtlasi peab komisjon liikmesriikidega aru selle üle, kuidas vähendada piiriüleste pensionide topeltmaksustamise (või maksustamata jätmise) ohtu.
- (19) Komisjon **uurib, kas on vaja kõrvaldada lepinguõigusega seotud takistusi** säästmist/investeerimist võimaldavate **elukindlustustoodete väljatöötamisele ja levitamisele**, et hõlbustada teatavate eraõiguslike pensionitoodete piiriülest levitamist.

3. ELI JÄRELEVALVEVAHENDITE TÕHUSTAMINE PENSIONIDE OSAS JA POLIITIKAVALDKONDADE KOOSMÕJU TUGEVDAMINE

Arvestades liikmesriikide üha suuremat sõltuvust üksteisest, on oluline koos SPC ja EPCga jälgida, millised on liikmesriikide edusammud teel piisavate, jätkusuutlikke ja kindlate pensionide poole, kasutades selleks muu hulgas strateegia „Euroopa 2020” võrdlusnäitajaid. Mitmesuguste sidusrühmade kaasamise ja pensionifoorumi rolli tugevdamise toel arendatakse edasi pensionide rohelises raamatus esitatud terviklikku lähenemist.

- (20) Komisjon avaldab koos EPCga **2012. aasta rahvastiku vananemise aruande**, milles hinnatakse vananemise mõju majandusele ja eelarvele, ning sellele toetudes

koostatakse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse põhjalik analüüs, mis on plaanis avaldada **komisjoni 2012. aasta jätkusuutlikkuse aruandes**. Koostöös sotsiaalkaitsekomiteega koostab komisjon 2012. aastal veel **pensionide piisavuse aruande**, mis võiks liikmesriikidel aidata vaesuse vastu võitlemise tegevusprogrammi raames hinnata oma pensionisüsteemide piisavust.

2. LISA

ROHELISE RAAMATU KONSULTATSIOONI KOKKUVÕTE

Rohelise raamatu konsultatsioon ja sellest tuleneva mõttevahetuse järeldused

Konsultatsiooni käigus esitati pea 1 700 vastust, sealhulgas enam kui 350 vastust liikmesriikide valitsustelt ja parlamentidelt, ettevõtlus- ja ametiühinguliitudelt, kodanikuühiskonna ja pensionifondide esindajatelt. EPSCO ja ECOFINi nõukogu väljendasid rohelise raamatu üle heameelt. Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee kaastööd saabusid 2011. aasta veebruaris.

Peamiste huvirühmade vastused avavad laia spektri põhjendatud seisukohti Euroopa pensioniraamistiku ja pensioniküsimuste kohta laiemalt ning aitavad kaaluda võimalikke tegevussuundi.

Lisaks on volinikud László Andor, Michel Barnier ja Olli Rehn või nende talitused korraldanud üle Euroopa enam kui 100 kohtumist huvirühmadega. Konsultatsioon on mitmes liikmesriigis mõjutanud diskussioonide suunda. Oluline on, et seega jõudis riiklikesse aruteludesse teave Euroopa sarnastest suundumustest.

Enamik **liikmesriike** tahab, et meetmed oleksid keskendatud Euroopa praeguse pensionipoliitika raamistiku parendamisele või täpsustamisele, mitte selle laiendamisele. Samas pooldab enamik neist majanduspoliitika koordineerimise tugevdamist.

Euroopa Parlamendis edastasid majandus- ja rahanduskomisjon, siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon ning naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjon oma kaastööd selle küsimuse eest vastutavale tööhõive- ja sotsiaalkomisjonile; lõplik Euroopa Parlamendis vastuvõetud tekst kajastas erinevaid arvamusi adekvaatselt ning on leidnud laialdast heakskiitu. Aruandes toetatakse komisjoni rohelises raamatus võetud terviklikku seisukohta ja kutsutakse üles looma hästi läbimõeldud poliitikat tegelemaks omavahel läbipõimunud piisavuse, jätkusuutlikkuse ja kindluse küsimustega.

Riiklikud pensionidega seotud sündmused, näiteks oluliste pensionireformide vastuvõtmine Kreekas ja Prantsusmaal, põhjustasid rohelise raamatu arutusel elavat vastukaja. Sündmused mõnes Kesk-Euroopa liikmesriigis tõid esile vajaduse käsitleda süsteemseid pensionireforme **stabiilsuse ja majanduskasvu paktis**.

Kesktes **poliitika koordineerimise** küsimuses on konsultatsiooni seganud valitsemissektori võlakriisist põhjustatud sündmused. Majanduspoliitika koordineerimise tugevdamise pakett ja iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud viited konkreetsetele meetmetele pensionisüsteemide kaasajastamiseks toovad kaasa olulisi muutusi Euroopa pensioniraamistikus ning ka Euroopa Ülemkogult on oodata edasist toetust.

Vastused pensioniraamistikku ja pensioniiga käsitlevatele küsimustele

[Küsimused 1 ja 2] Vastukajas rohelisele raamatule leitakse, et **ELi kehtiva pensioniraamistiku täiustamine** võiks olla kasulik riikide rahanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks. Mõnede vastajate arvates võiks ELi tasandil panustada ühtsetesse pensioninäitajatesse, mis hõlbustaks asjatundlikku ja sirgjoonelist diskussiooni asjakohastes pensionipoliitika küsimustes ja lihtsustaks ELi ees seisvaid probleeme. Paljud rõhutavad, et sääraseid lisameetmeid tuleks välja töötada olemasolevate raamistike piires, mis üldiselt

arvatakse olevat asjakohased. Sotsiaalvaldkonna avatud koordineatsiooni meetodit nähakse õige vahendina, mille abil toetada liikmesriikide jõupingutusi pensionide piisavuse suurendamiseks.

[Küsimused 3 ja 4] Kõrgemat **tegelikku pensioniiga** peetakse üldiselt vajalikuks. Kui mõnede vastajate arvates tuleks see määrata tööturu osapooli kaasates riikliku poliitika alusel, arvavad teised, et pensioniiga peaks olema sõltuvuses oodatava eluea pikkusest, väike osa aga soovib arvesse võtta oodatavat (täisväärtuslikku) eluiga ametite lõikes. Euroopa Parlament soovib, et eelisjärjekorras kindlustataks töötajate töölkäimine kuni pensioniikka jõudmiseni. Arvukad vastajad rõhutavad, et pensionireformidega peaksid kaasnema aktiivsed tööturumeetmed, pidevõppe võimaldamine, tõhus sotsiaalkindlustuse ja tervishoiu korraldus ning töötingimuste parendamine. Tuvastati mitmeid ühtelangevusi Euroopa 2020. aasta strateegiaga, kaasa arvatud vajadus suurema osaluse järele tööjõuturul ja pensionipoliitika mõju vaesuse määrale. Euroopa Parlament soovib lisada rohelise raamatu ühtsed eesmärgid strateegiasse „Euroopa 2020”.

[Küsimus 14] Vastajad tunnustasid ELi väga tähtsat rolli **pensionipoliitika koordineerimisel**, mis lihtsustab liikmesriikidevahelist järelevalvet, teineteiselt õppimist ja meetmete ühtlustamist. Olemasolev raamistik, mille moodustavad avatud koordineatsiooni meetod, pensionifoorum ja laiemalt stabiilsuse ja majanduskasvu pakt ning strateegia „Euroopa 2020”, hinnati valdavalt piisavaks. Vajalikuks peeti kehtiva raamistiku süvendamist näiteks majanduspoliitika komitee ja sotsiaalkaitsekomitee tihedama koostöö kaudu. Euroopa Parlament leidis, et oleks kasulik luua ühine Euroopa pensionifoorum, kaasates sinna ELi institutsioonide esindajad ja kõik sidusrühmad, kattumiste ennetamiseks tuleks arvestada juba olemasolevat pensionifoorumit.

Vastused korralduslikele küsimustele

[Küsimus 5] Enamik vastajaid pooldas **tööandjapensioni kogumise asutuste direktiivi** läbivaatamist, et täpsustada juriidilisi ebatäpsusi seoses piiriülese tegevusega, ja pakkus välja viise, kuidas seda teha.

[Küsimused 6 ja 7] Üldiselt toetati kõigi pensionireeglitest tulenevate vaba liikumise takistuste kaotamist, kuid vähem oldi ühel nõul selles, kuidas see praktikas välja peaks nägema. Enamik vastajaist, kes käsitlesid määruse (EÜ) nr 883/2004 kohaldamisalasse kuuluvate **sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist**, leidsid, et see toimib hästi ja seega puudub vajadus määrust muuta või selle kohaldamisala laiendada.

Pea kõik, kes käsitlesid **lisapensionide ülekantavust**, toetasid ELi tasandi algatust. Määruse (EÜ) nr 883/2004 kohast koordineerimisviisi peeti ebasobivaks lisapensioniskeemide puhul ja enamik oli vastu ülekandmise teema uuele käsitlemisele. Viimastel aastatel kasutatud pensioniõiguste omandamise ja säilitamise lähenemisviis on saanud tunnustuse muu hulgas ka Euroopa Parlamendilt, kuigi mõned jäid kindlalt vastupidisele seisukohale. Pensionijälgimissüsteemi ideed toetati laialdaselt, kuigi sealjuures (vähemalt alguses) rõhuga riikliku tasandi süsteemile.

[Küsimus 8] Mis puutub **kogumispensioniskeemidesse ja -toodetesse**, pidasid töötajad, pensionärid ja kindlustusfirmad vajalikuks läbi vaadata ELi õigusaktid, et tagada reguleerimise ja järelevalve ühtsus. Tööandjad ja pensionifondid olid edasistele ELi algatustele vähem avatud.

[Küsimus 9] Küsimuse puhul, kuidas tagada **tasakaal riski, turvalisuse ja kättesaadavuse vahel**, arvati, et EL peaks hoiduma siduvatest õigusaktidest ja pigem toetama asjakohast riiklikku regulatsiooni või mittesiduvat ELi tasandi juhendit (soovitust).

[Küsimus 10] Küsimusele **pensionifondide maksevõime režiimi kohta** vastasid peamiselt tööandjate organisatsioonid, pensionifondid ja teenusepakkujad, vähe saadi vastuseid liikmetelt ja hüvitisesaajatelt. Enamik vastajaist toetas riskipõhist kontrolli, rõhutades, et sisu tuleks eelistada vormile. Õige lähenemine peab keskenduma pensionikohustuste iseloomule ja kestusele, võttes arvesse pensionifondide käsutuses olevaid täiendavaid riske maandavaid turvamehhanisme. Euroopa Parlament leiab, et i) rahaturud saavad edukalt toimida ainult siis, kui on olemas kindlus ja usaldus, seega peavad eksisteerima karmid usaldatavusnormid finantsasutustele, sh ka tööandjapensioni kogumise asutustele; ii) Solventsus II kvalitatiivsed elemendid moodustavad väärtusliku baasi, parandamaks kontrolli tööandjapensioni kogumise asutuste üle.

[Küsimus 11] Vastajad on ühel nõul vajaduses **kaitse järele pensione rahastavate tööandjate maksevõimetuse vastu**, kuid vaid Euroopa Parlament ja vähesed teised soovivad täiendavaid ELi õigusakte, kuna enamuse arvates tagatakse see paremini riiklikul tasandil. Enne ELi õigusraamistiku muutuste kavandamist tuleks hinnata kehtivate ELi õigusnormide täitmist ja riiklike meetmete tulemuslikkust.

[Küsimus 12] Pensioniteenuste avalikustamise miinimumnõuete ajakohastamise asjas rõhutasid vastajad, sealhulgas Euroopa Parlament, vajadust selge ja võrreldava info järele ja enamik leidis, et ELi tasandi tegevus võib luua lisandväärtust.

[Küsimus 13] Tunnistades sobivate **vaikimisi valikute** tähtsust pensionide kavandamises osalemisel ja sellesse panustamisel, nägid vähesed vastajad vajadust või koguni tehnilist lahendust ühtse lähenemise väljatöötamiseks ELi tasandil.

LISA 3

PENSIONILE SIIRDUMINE, LISAPENSIONID, RIIGIPÕHISED SOOVITUSED JA ELI LIIKMESRIIKIDE VIIMASED REFORMID

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igat ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioniga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioniga M/N ^(iv) (2020)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitused (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vi)
AT	17,9/ 21,4	62,6/ 59,4 ##	65/60	65/60	65/65	4,9	3. riigipõhine soovitus: sotsiaalpartneritega konsulteerides ja riiklike tavade kohaselt astuda samme, et veelgi piirata pika kindlustusperioodiga inimeste juurdepääsu praegu kehtivale enneaegselt pensionile jäämise kavale, ning võtta meetmeid, et lühendada meeste ja naiste seadusjärgse pensioniea ühtlustamise üleminekuperioodi kestust eesmärgiga tagada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus ja piisavus. Kohaldada rangemalt invaliidsuspensiooni saamise tingimusi.	Kaks 2010. aastal sätestatud reformivaldkonda: esiteks – 2014. aastast alates kehtivad pikaajalistest kindlustusperioodidest ('Hacklerregelung') lähtuvalt enneaegse pensionilemineku suhtes rangemad eeskirjad, millega tõstetakse pensionile jäämise vanusepiiri kahe aasta võrra (st meeste puhul 60lt 62le ja naiste puhul 55lt 57le) ja pensioni saamiseks arvestatakse ainult aktiivselt töötades veedetud aastaid. Teiseks on alates 2011. aastast invaliidsuspensiooni saamise tingimuseks osalemine taastusravis. Lisaks on seda liiki pensioni taotluste hindamiseks rakendatud tsentraliseeritud süsteemi. Sotsiaalpartnerite 2011. aasta oktoobris esitatud ettepaneku põhjal on loodud tööühm edasiste reformide väljatöötamiseks.
BE	17,5/ 21,1**	61,2/ 61,9 ##	65/65	65/65	-	3,3 (v)	2. riigipõhine soovitus: parandada riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust. Vastavalt ELi kolmeosalise strateegia raamistikule tuleks keskenduda elanikkonna vananemisega seotud kulude kasvu piiramisele, eelkõige ära hoides varajast lahkumist tööturult, et tegelikku pensioniga tunduvalt tõsta. Kaaluda võiks selliseid meetmeid nagu seadusjärgse pensioniea sidumine oodatava elueaga.	1. jaanuarist 2012 hakkasid kehtima enneaegselt riigipensionile jäämise vanuse ja tööstaaži uued eeskirjad. Vanus tõuseb aastaks 2016 järgjärgult 60lt 62le (2012: 60; 2013: 60,5; 2014: 61; 2015: 61,5; 2016: 62). Ka vajaliku tööstaaži pikkus kasvab 2015. aastaks järgjärgult 35 aastalt 40-le (2012: 35; 2013: 38; 2014: 39; 2015: 40). Avalikus sektoris kasvab vajaliku tööstaaži pikkus 2015. aastaks viielt aastalt 40-le (2012: 5; 2013: 38; 2014: 39; 2015: 40). Üleminekumeetmed on praegu arutlusel. Kuninglik rakendusakt võetakse tõenäoliselt vastu 2012. aasta aprillis. 1. jaanuarist 2012 muutusid rangemaks ka tavapärase enneaegse pensionilemineku (eelpension/üleminekupension) vanuse- ja tööstaažikriteeriumid. Vanusepiir tõusis 58lt 60le ning nõutav tööstaaž meestel 38lt aastalt 40le ja naistel 35lt 40le pärast 31. detsembrist 2011 sõlmitud kollektiivlepingute puhul. Vanemad kollektiivlepingud viiakse aastatel 2012–2024 järgjärgult vastavusse nende uute nõuetega. Kollektiivsete koondamiste puhul restructureeritavates või raskustes olevates ettevõtetes tõuseb

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioniga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioniga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
								miinimumvanus aastatel 2012–2018 52lt 55le. Osalise eelpensioni süsteem kaotati alates 1. jaanuarist 2012.
BG	13,6/ 17	64,1/ 64,1 #	63/60	63/60	65/63	andmed puuduvad	3. riigipõhine soovitus: rakendada kokkulepitud meetmeid sotsiaalpartneritega praeguse pensionireformi raames, teha edusamme mõningates selle olulisemates meetmetes, et tõsta tegelikku pensioniiga ja vähendada varast lahkumist tööturult, näiteks sotsiaalkindlustuseks nõutava staaži järkjärgulise suurendamise kaudu, ning tugevdada meetmeid, mis aitavad vanematel töötajatel jääda kauem tööga hõivatuks.	Algselt nähti 2011. aasta reformiga ette pensioniea tõstmist 63/60lt (M/N) 65/63le aastatel 2021–2026 ning inimeste puhul, kes ei ole täiskohaga töötanud, 67. eluaastani (nii meeste kui naiste puhul, pärast 2024. aastat). Samuti pikendatakse mitmete töötajakategooriate puhul sissemakseperioode, sissemaksemäärasid tõsteti 2011. aastal ja tõstetakse ka 2017. aastal ning aastakoeffitsiente suurendatakse 2017. aastal. 2011. aasta novembri keskpaigas tegi valitsus 2012. aasta eelarveprojekti parlamentaarse arutelu raames ettepaneku edendada märkimisväärselt 2021. aastaks ette nähtud pensionireformi mõningaid põhielemente. Sel eesmärgil võttis parlament 2012. aasta detsembri alguses vastu seadusandlikud muudatused, millega nähakse ette nii meeste kui ka naiste pensioniea järkjärguline tõstmine nelja kuu võrra aasta kohta – alates 2012. aasta 1. jaanuarist, kuni jõutakse 65ni meeste puhul ja 63ni naiste puhul.
CY	18,1/ 20,9**	62,8	65/65	65/65	-	andmed puuduvad	3. riigipõhine soovitus: riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust tuleks parandada, rakendades reformimeetmeid pensioni- ja tervishoiukulude kontrollimiseks, et pidurdada elanikkonna vananemisega seotud kulutuste prognoositavat suurenemist. Pensioni sissemaksete tegemise aega tuleks pikendada ja pensioniiga tuleks siduda oodatava elueaga. Samal ajal tuleks kanda hoolt selle eest, et eakate inimeste vaesusrisk ei suureneks. Täiendavaid meetmeid tuleks võtta riikliku tervisekindlustussüsteemi kiiremaks juurutamiseks.	Sotsiaalkindlustusfondi 2009. aasta reformi kohaselt 1) tõusevad sissemaksemäärad 2009. ja 2039. aasta vahel 5-aastase intervalliga 1,3 protsendipunkti võrra, 2) sissemakseperioode vanaduspensionikõlblikkuse eesmärgil pikendati ja minimaalne sissemakseperiood pikenes kolmelt aastalt kümnele aastale, 3) kehtestati kuue aasta ülemmäär haridus-/koolituskrediidile, mida sissemaksesüsteemi raames antakse, 4) on piiratud töödandjapensioni saajate juurdepääs töötushüvitistele, 5) toimub pensionisüsteemi perioodiline kindlustusmatemaatiline läbivaatamine. 2011. aasta augustis avaldati konsolideerimismeetmete pakett, mis hõlmab 1) 3 %lise alalise sissemakse püsivat eraldamist riiklike pensionide jaoks avaliku ja laiema avaliku sektori töötajate kogutuludest alates 1. oktoobrist 2011, 2) avaliku teenistuse uustulnukate kaasamine ainult sotsiaalkindlustusfondi (mitte töödandjapensioniskeemi) alates 1. oktoobrist 2011, 3) Leskede ja Orbude Fondi tehtavate sissemaksemäära tõusu 1,25 protsendipunkti võrra 2 %ni

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieiga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieiga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
								kogutuludelt alates 1. oktoobrist 2011.
CZ	15,5/ 19	61,5/ 59,6	62/60	63a10k/63a8k	65/65	4,6	2. riigipõhine soovitus: viia läbi ulatuslik pensionireform, et parandada riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust ja tagada pensionide edaspidine piisavus. Täiendavad jõupingutused tuleks keskendada edasistele muudatustele riiklikus pensionisambas hoidmaks ära seda, et süsteem muutub tulevikus eelarvetasakaalutuse allikaks, ja eraisikute säästudega seotud probleemidele. Tegelik pensioniea tõstmise eesmärgil võiks kaaluda meetmeid nagu seadusjärgse pensioniea ja oodatava eluea vahelise seose loomine. Tagada, et kavandatud kogumisskeem oleks atraktiivne ning koostatud selliselt, et halduskulud oleksid läbipaistvad ja madalad.	2011. aasta pensionireform: 30. septembril jõustunud riiklik pensionisammas, mis hõlmab: - pensioniea tõstmist; pensioniiga tõuseb jätkuvalt, eriti lastega naiste puhul, eesmärgiga ühtlustada kõikide sissetulekute tegijate pensioniiga pärast 2040. aastat. Ühtse pensioniea saavutamise järel jätkub selle tõstmine veel kahe kuu võrra sünnaastajärgselt kuni edasiste muudatusteni;- tihedamat seost pensionide ja riikliku pensionisambasse tehtavate sissetulekute vahel; - rangem indekseerimise kord: eelmise korra kohaselt nähti ette pensionitõusu alampiir, praegune piir on siduv; - hindamisperioodi pikendamist pensionide arvutamiseks; - enneaegse pensionilemineku võimaluste kitsendamist. 2013. aasta pensionireform: erasammas on heaks kiidetud. See jõustub aastal 2013. Erasamba tingimuste kohaselt võivad töötajad kanda üle kolm protsendipunkti kohustuslikest pensionikindlustusmaksetest erafondidesse alates 2013. aastast tingimusel, et nad lisavad maksetele juurde kaks protsendipunkti oma sissetulekutest. Alla 35-aastastele on ülekandmine vabatahtlik. Üle 35-aastased inimesed võivad liituda ainult kuni 2013. aasta esimese poolaasta lõpuni. 2010. aasta reformi järgi ei arvestata enam õppeperioode ja nõutav kindlustusperiood pikeneb 25lt aastalt 2019. aastal 35 aastale.
DE	17,8/ 20,9	62,6/ 61,9	65/65	65a9k/65a9k	67/67	5,2 (x)		Seadus, millega aastatel 2012–2029 tõstetakse pensioniiga 65lt 67le, võeti vastu 2007. aastal. Pensionireform viiks aga hüvitisetaseme vähendamiseni, mida peaksid kompenseerima kapitalimaksed põhinevad pensionid. Vanemate inimeste aina suureneva vaesuse

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioni igaa M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioni igaa M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitused (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vi)
								tõkestamiseks on töö- ja sotsiaalminister kuulutanud välja uue täiendava pensioni ("Zuschussrente"), mis on praegu arutlusel. Lisaks on arutlusel sotsiaalkindlustuse kohaldamisala laiendamine füüsilisest isikust ettevõtjatele, kes ei ole kohustusliku pensioniskeemi liikmed.
DK	17/ 19,7	63,2/ 61,4	65/65	(66/66)	67+/67+	43,3 (w)	2. riigipõhine soovitus: et parandada tööhõivet ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust, võtta täiendavaid meetmeid pikaajalise tööjõuga varustamise osas, rakendades hiljuti läbi viidud vabatahtliku varase pensionilejäämise kava reformi, reformida töövõimetuspensionid ja suunata subsideeritud tööhõivekavad paremini kõige haavatavamatele elanikkonnarühmadele.	2006. aasta reformiga tõsteti pensioniiga 65lt 67le (aastatel 2024–2027) ja seejärel hakkab see olema seotud oodatava elueaga. 2011. aasta maikuus kokku lepitud reformi kohaselt jõustub pensioniea tõus viis aastat varem kui 2006. aasta paketi ette nähtud (pensioniiga tõuseb järk-järgult poole aasta võrra ajavahemikus 2019–2022). Riigipõhises soovitusel soovitatud enneaegse pensioni reform sätestati õiguslikult 2011. aasta sügisel.
EE	14,2/ 19,4	62,6	63/61	64/64	65/65	6,9		Peamised poliitilised meetmed, mida rakendati aastatel 2009–2011, olid pensionide indekseerimise korra ajutised muudatused 2009. aastal, mis tasandasid nominaalpensionide väärtust, ja kogumispensionisüsteemi tehtavate ülekannete ajutine peatamine 2009. aasta teises pooles ja 2010. aastal. Ülekanded taastati osaliselt 2011. aastal ja täielikult 2012. aastal hüvitusmehhanismi abil, mida rakendatakse aastatel 2014–2017. Pensioniiga tõstetakse 65ni aastatel 2017–2026. Kohustusliku kogumispensionis osas on kriisile järgnenud rangema kontrolli rakendamine ja selgemad reeglid vahendite haldamise kohta ning suurema paindlikkuse võimaldamine tööandjatele ja töötajatele.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieriga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieriga M/N (2020) ^(iv)	Pensionieatõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
EL	18,5/ 20,4	61,3/ 61,6	65/60	65/65	Pensionieriga on seotud oodatava elueaga (69 aastat ja neli kuud nii meeste kui ka naiste puhul aastal 2060)	0,0	Vastastikuse mõistmise memorandum. Memorandumi kohaselt ühendatakse olemasolevad pensionifondid kolme fondi. Reformiga kehtestatakse uus süsteem eesmärgiga tugevdada maksete ja hüvitiste vahelist seost ühtsete reeglite abil, mis kehtivad proportsionaalselt kõikide praeguste ja tulevaste töötajate suhtes. Tavapäraseks pensionieaks kehtestatakse 65 aastat, mis tõuseb kooskõlas oodatava elueaga. Hüvitised seotakse hindadega. Reformiga piiratakse ka enneaegset pensionileminekut, sealhulgas nende suhtes, kes olid kindlustatud enne 1993. aastat, ning lühendatakse raskete ja ohtlike elukutsete loetelu. Uus süsteem hõlmab ka majanduslikust olukorrast sõltuvat sotsiaalpensioni kõikidele kodanikele, kes on tavapäraseks pensionieast vanemad; sel viisil antakse neile vajalik turvavõrk, mis on kooskõlas eelarve jätkusuutlikkusega. Vaadatakse läbi täiendavad pensionifondid, et kõrvaldada ebavõrdsus, kehtestada rangem seos hüvitiste ja maksete vahel, tagada kõikide fondide jätkusuutlikkus ja vähendada nende arvu. Töövõimetuspensionid ja ühekordse summana väljamakstavad pensionid avalikele teenistujatele ja riiklike ettevõtete töötajatele vaadatakse üle.	2010. aasta juulis võttis parlament vastu peamiste pensioniskeemide ulatusliku reformi vastavalt vastastikuse mõistmise memorandumile. Reformi abil lihtsustati ülimalt killustunud pensionisüsteemi, suurendati läbipaistvust ja muudeti süsteem õiglasemaks, lükati edasi pensioniiga ja vähendati hüvitisi. Uued üleriigiliselt siduvad eeskirjad õiguste, maksete, kumulatsioonieeskirjade ja pensioniõiguste indekseerimise kohta rakenduvad peamiste pensionifondide suhtes (IKA, OGA, OAEE, avaliku teenistuse süsteem, Kreeka keskpanga süsteem). Pensionireformi kohaldatakse proportsionaalselt kõikide praeguste ja tulevaste töötajate suhtes. Reformi põhielemendid on: i) uue põhipensioni kehtestamine, mille suurus on 360 eurot kuus (12 aastamakset); ii) uue süsteemiga kehtestatakse ühesugused aastakoeffitsiendid kõikide töötajate suhtes; koeffitsiendid sõltuvad ainult karjääri pikkusest (0,8 %st kuni 1,5 %ni sissetulekust); iii) reformiga tõstetakse seadusjärgne pensioniiga 60lt 65le. Minimaalseks pensionieaks sätestatakse 60; isikute suhtes, kelle kogu tööaasta ei ole hõlmatud sissetulekuga, kohaldatakse trahve. iv) täielik sissetulekuperiood pikeneb 40 aastani (võrreldes varasema tavapärase 35 aastaga); v) 2021. aastast alates kohandatakse minimaalset ja seadusjärgset pensioniiga vastavalt muutustele oodatavas elueas iga kolme aasta järel; vi) meeste ja naiste pensioniiga võrdsustatakse nii avalikus kui ka erasektoris aastaks 2013; vii) hüvitiste (sealhulgas põhipensioni) indekseerimine ei ületa tarbijahindade harmoneeritud indeksi (THHI) inflatsiooni; viii) pensionimaksetega hõlmatud sissetulekud arvutatakse kogu sissetulekutega hõlmatud perioodi põhjal. Uutes õigusaktides sisaldub jätkusuutlikkuse klausel (2010. aasta 15. juuli seaduse 3863 artikkel 11.b.1), milles on sätestatud, et kui pikaajalistest prognoosidest (mille koostab iga kahe aasta järel riiklik aktuaarasutus) nähtub 2009. ja 2060. aasta vahel riiklike pensionikulude kasv, mis on suurem kui 2,5 protsendipunkti SKPst, muudetakse pensionisüsteemi asjaomaseid parameetreid nii, et kulude kasv jääb alla seatud lätendi.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioniga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioniga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
ES	18,5/ 22,7	61,2/ 63,4	65/65	65/65 (66a4k/6 6a4k)	67/67	8,1	2. riigipõhine soovitus: võtta vastu kavandatud pensionireform, et tõsta seadusjärgset pensioniiga ja suurendada pensioni arvestamise aluseks võetavate tööaastade arvu vastavalt kavandatud; vaadata kavakohaselt korrapäraselt läbi pensioniparameetrid kooskõlas muutustega oodatavas elueas ja töötada välja täiendavad meetmed eakate töötajate pidevõppe parandamiseks.	2010/2011 pensionireformiga tõsteti pensioniiga 65lt 67le (see toimub järk-järgult ajavahemikus 2013–2027), pikendati sissemakseperioodi, mis annab õiguse saada täielikku pensionihüvitist, 35lt 37le aastale, enneaegselt pensionilemineku iga tõsteti tavaolukorra puhul 61-lt 63le (kuid jäeti alles võimalus minna majanduskriisi ajal pensionile 61-aastaselt nende inimeste puhul, kes olid sissemakseid teinud vähemalt 33 aasta jooksul), karmistati enneaegselt pensionile minekuga seotud karistusi, pikendati põhipensioni arvutamiseks vajalikku sissemaksete perioodi 15 aastalt 25-le 2022. aastaks, võeti kasutusele jätkusuutlikkuse tegur alates 2027. aastast ning kehtestati selle korrapärane läbivaatamine iga viie aasta järel, kehtestati pikemad perioodid lapsehoolduse arvessevõtmiseks ja lihtsustati süsteemi (põllumajanduses ja kodumajapidamistes töötavate inimeste süsteemid integreeriti üldisesse süsteemi). 28. oktoobril 2011 võttis valitsus vastu eakate töötajate ülemaailmse tööhõivestrategia 2012–2014 (hispaania keeles „55 y más“). Nimetatud algatus täiendab olulisel määral 2011. aasta septembris vastu võetud pensionisüsteemi reformi. Strateegias „55 y más“ on püstitatud neli eesmärki: i) tõsta tööhõivemäära ja vähendada töötust eakate vanuserühmas; ii) aidata kaasa töökohtade säilimisele; iii) parandada töötingimusi ja iv) edendada eakate tööturule naasmist.
FI	17,5/ 21,5	62,3/ 61,1	65/65, 63-68	65/65, 63-68	-	76,8	4. riigipõhine soovitus: võtta meetmeid, et parandada eakate töötajate tööalast konkurentsivõimet ja suurendada nende osavõttu pidevõppes. Sotsiaalpartneritega konsulteerides ja riiklikele tavadele vastavalt astuda täiendavaid samme eakate töötajate tööturul hoidmiseks meetmete abil, millega vähendatakse varast lahkumist tööturult ja tõstetakse tegelikku pensioniiga. Pidades silmas juba kehtivat süsteemi, milles pensionihüvitiste tase on seotud oodatava eluea pikenemisega, võtta arvesse seadusjärgse pensioniea ja oodatava eluea vahelist seost.	Soome sidus pensionihüvitised oodatava eluea koefitsiendiga 2009. aastal. Valitsus ja tööturuorganisatsioonid leppisid 2009. aastal kokku tegeliku pensioniea tõstmises vähemalt 62,4 aastani 2025. aastaks.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieiga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieiga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
FR	18,7/ 23,2**	60,3/ 59,8	60- 65/60-65	62- 67/62-67	-	0,8 (v)	1. riigipõhine soovitus: tagada soovituslik igaaastane keskmine eelarvepositsiooni tugevdamine üle 1 % SKPst ajavahemikul 2010–2013 ja kõrvaldada ülemäärane puudujääk 2013. aastaks kooskõlas nõukogu soovitusel ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames, viies seega kõrge valitsemissektori võlasuhte langustendentsi, ning tagada seejärel piisav areng keskpika perioodi eesmärgi saavutamiseks; täpsustada selle saavutamiseks vajalikud meetmed alates 2012. aastast, võtta vajadusel täiendavaid meetmeid ja kasutada mis tahes ootamatuid tuluseid selleks, et kiirendada kavakohaselt puudujäägi ja võla vähendamist; jätkata pensionisüsteemi läbivaatamist jätkusuutlikkuse aspektist ja võtta vajaduse korral täiendavaid meetmeid.	Kohustuslike pensioniskeemide reform kiideti Prantsusmaa parlamendis heaks 2010. aasta novembris. Reformi tuntuim tulemus on kohustusliku pensioniea järkjärguline tõstmine 60lt 62le aastale 2018. aastaks (kõige viimane kava: 2017. aastaks, mis aga ei ole veel seadustatud). Reform hõlmab mitmeid muid meetmeid, näiteks sissetulust määrade järkjärgulist kooskõlastamist avaliku ja erasektori skeemide vahel või enneaegse pensionilemineku õiguse kehtestamist (alates 60. eluaastast) töötajatele, kes on töövõime osaliselt kaotanud. Samuti on tehtud mõned tehnilised muudatused, mis aitavad kaasa kogumispensioniskeemide arendamisele.
HU	14,1/ 18,2	60,1/ 58,7	62/62	64/64	65/65	13,1		2009. aasta reformiga 1) tõsteti seadusjärgne pensioniea 62lt 65le ajavahemikul 2014–2022, 2) kehtestati pensionide vähem soodus indeksimine, mis sõltub alates 2010. aastast SKP reaalkasvust, ning 3) kaotati 13. kuu pension ja kehtestati nn lisapensionimakse. Tänu neile reformidele paraneb tulevikus jätkusuutlikkus ja sotsiaalkindlustuspensionide kogukulud moodustavad 10,5 % SKPst aastal 2060 13,8 % asemel, mis on prognoositud 2009. aasta rahvastiku vananemise aruandes. Aastatel 2010 ja 2011 rakendas valitsus karme meetmeid, kaotades kohustusliku erapensionisamba. Vähemalt selles osas, mis puudutab pensionifondidest pärit plaaniväliste tulude suunamist jooksvate kulude katteks, võib see edaspidi ohustada jätkusuutlikkust. 2011. aasta detsembris kaotati enneaegse pensionilemineku võimalus ja praeguste pensionisaajate õigused maksustati. See mõjutab eelkõige neid kutsealasid, mille puhul peeti töötajimusi raskeks ja mille esindajad võisid seetõttu kasutada enneaegse pensionilemineku võimalust.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise iga ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioniea M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioniea M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vi)
IE	18,1/ 21,1	63,5/ 64,7 #	65/65	66/66	68/68	44,1	Vastastikuse mõistmise memorandum Memorandumi kohaselt 2011 I kv: pensionide maksusoodustuste ja pensionidega seotud mahaarvamiste vähendamine summas 155 miljonit eurot 2011. aastal. Vähendatakse olemasolevaid avaliku teenistuse pensione progresseeruvalt, kuid keskmiselt üle 4 %. 2011 II kv: pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks kohustuvad ametiasutused kehtestama õigusaktid, millega tõstetakse riiklikku pensioniiga 2014. aastal 66 aastale, 2021. aastal 67le ja 2028. aastal 68le. 2011 III kv: avaliku sektori teenistujate pensionisüsteemile kindlama aluse loomiseks reformitakse avaliku teenistuse uustulnukate pensioniõigusi. See tähendab ka avaliku teenistuse teatavate töötajate kiirendatud pensionilemineku läbivaatamist ja pensionide sidumist tarbijahinnaindeksiga. Pensionide aluseks on töötamise ajal saadud keskmine sissetulek. Uute teenistusse astujate pensionilemineku iga seotakse riikliku pensionieaga. 2011 IV kv: ja 2012 mainitakse ka pensionide maksusoodustuste vähendamist ja avaliku teenistuse pensioniõiguste kohandusi osana eelarve konsolideerimise meetmetest.	2010. aasta märtsis avaldas lirimaa valitsus riikliku pensionisüsteemi raamistiku, milles on sätestatud valitsuse kavatsused lirimaa pensionisüsteemi reformimisel. Sellest ajast alates on tehtud mitmeid muudatusi, näiteks: vastu võetud õigusaktid, millega tõstetakse riiklikku pensioniiga 2014. aastal 66 aastale, 2021. aastal 67 aastale ja 2028. aastal 68 aastale. Maksuvabade ühekordsete pensioni väljamaksete piirmäär on alandatud 200 000 euroni. 2011. aastast ei anna sotsiaalkindlustusmaksed ja üldised sotsiaalmaksud (Universal Social Charge) enam pensionimaksete soodustusi. Uued pensioniskeemid uute avalike teenistujate jaoks tähendavad, et lõplik pensionitase põhineb töötamise ajal saadud keskmistel sissetulekutel, mitte viimasel palgal. Mitmed meetmed määratud väljamaksete skeemide rahastamise raskuste leevendamiseks, näiteks väljamaksete järjekorra muutmine tegevuse lõpetamise korral, maksete süsteemi loomine pensionide väljamaksja maksejõuetuse puhuks ja muudatused rahastamisstandardis.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioniga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioniga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
IT	18,2/ 22*	60,8/ 59,4	65/60	66a 11 kuud/ 66 11 kuud	Pensioniga on seotud oodatava elueaga (70 aastat ja kolm kuud nii meeste kui ka naiste puhul aastal 2060)	4,1		Itaalia pensioniraamistikku muudeti 2011. aasta kestel muudetud kolme järjestikuse seadusandliku sekkumisega (D. seadus 111/201, E. seadus 148/2011 ja seadus 214/2011). Viimati mainitud reformide tulemusel kehtestatud meetmed võib kokku võtta järgmiselt: i) tinglikku määratud sissemaksete meetodit rakendatakse ka määratud väljamaksete režiimi alla kuuluvate, varem maksustamisest täielikult vabastatud töötajate puhul. Laiendus kehtib 1. jaanuarist 2012 kogunenud sissemaksete kohta vastavalt proportsionaalsuse reeglile; ii) erasektoris töötavate naiste seadusjärgne pensioniga võrdsustatakse meeste omaga (samuti avalikus sektoris töötavate naiste pensionieaga). Võrdsustamise protsess lõpetatakse täielikult aastaks 2018. iii) „varuväljapääsute“ mehhanism kaotati ja asendati minimaalse ea vastava tõstmise ja/või panustamise kohta sätestatud nõuetega; iv) füüsilisest isikust ettevõtjate maksumäärasid tõsteti järk-järgult 20 %lt 2011. aastal 24 %le 2018. aastal. Ebatüüpiliste lepingutega töötajate maksumäära tõsteti alates 2012. aastast 1 protsendipunkti võrra kuni 27 %ni; v) kaheaastase perioodi jooksul (ajavahemikul 2012–2013) ei ole pensionisummad, mis ületavad miinimumpensioni kolmekordselt (umbes 1400 eurot kuus), seotud hinnainflatsiooniga; vi) isegi kui pensioniga seotakse muutustega oodatavas elueas, tõstetakse miinimumnõuet vanaduspensioni õiguse saamiseks 2018. aastast alates ühe aasta võrra ja seejärel viiakse see täielikult vastavusse seadusjärgse pensionieaga; vii) enneaegselt pensionile mineku võimalus, mis põhines ühistel vanuse ja sissemaksete (35 aastat) nõuetel, kaotati kõikide režiimide puhul. Tingliku määratud sissemaksete režiimi kohaselt on enneaegne pensionileminek lubatud kuni kolm aastat enne seadusjärgset pensioniga 20 aastat kestnud sissemaksete puhul ja vähemalt 1200 euro suuruse igakuise pensionisumma puhul 2012. aastal, indekseeritult nominaalse SKP viie aasta keskmisega. viii) minimaalse sissemakse nõue, et saada õigust minna enneaegselt pensionile, olenemata eest, seoti oodatava eluea muutustega alates 2013. aastast, nagu ette nähtud seadusjärgse pensioniea puhul.
LT	13,5/ 18,4	59,9#	62a6k/60	64/63	65/65	andmed puuduvad	2. riigipõhine soovitus: võtta vastu kavandatud pensionisüsteemi reformi rakendusaktid. Tööturult osalemise suurendamiseks kõrvaldada fiskaalsed	2011. aasta reformiga tõsteti pensioniga 65 aasta peale nii meeste kui ka naiste puhul aastaks 2026. Kohustuslikku kogumispensioniskeemi kuuluvate sotsiaalkindlustusmaksete määra

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieriga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieriga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
							tegurid, mis motiveerivad pensionieas või pensionieale lähenevaid inimesi mitte töötama.	vähendati 5,5 %lt 2 %le võimalusega seda kriisi lõppedes valitsuse otsusega jälle tõsta.
LU	17,3/ 21,6	58,1/ 57 Δ	65/65	65/65	-	2,2	2. riigipõhine soovitus: teha ettepanek üldise pensionireformi kohta ja rakendada seda, et tagada pensionisüsteemi pikaajaline jätkusuutlikkus, alustades meetmetest, mis võimaldaksid eakamate töötajate osalusmäärat tõsta eelkõige enneaegse pensionilemineku pärssimise abil. Tegelik pensioniea tõstmise eesmärgil võiks kaaluda selliseid meetmeid nagu seadusjärgse pensioniea ja oodatava eluea vahelise seose loomine.	Riiklikus reformikavas on visandatud reformi projekti põhjooned. Praegu käib ettevalmistav arutelu valitsuse ja sotsiaalpartnerite vahel. Piiratakse õigust kõrgematele pensionihüvitistele. Hüvitise saajad peavad olema 60-aastased või vanemad (mitte 55-aastased) ja neil peab olema ette näidata 40 aasta (38 asemel) kestel tehtud pensionimakseid. Laiendatud euroala pakti raames võttis valitsus kohustuse viia reform 2011. aasta jooksul lõpule, kuid selleks tähtjaks seda ilmselt teha ei jõuta. Kokku on kutsutud pensioniteemal pühendatud töörühm ja selle tegevus on konfidentsiaalne; eesmärgiks on ühtlasi koostada eakamate töötajate jaoks aktiveerimiskava, mis sisaldab soovitusi koos näidetega headest tavadest.
LV	13,3/ 18,2	62,7 Δ Δ	62/62	(64,5/64,5)	(65/65)	andmed puuduvad	Vastastikuse mõistmise memorandum. Memorandumi kohaselt pidi Läti valmistama ette pensionisüsteemi muudatused, et tagada kolmel sambal põhineva pensionisüsteemi tulevane jätkusuutlikkus ja piisavus. Seetõttu tuli läbi vaadata kõik eripensionide süsteemid ja pensioniead. Memorandumi teises täiendis on öeldud: „2010. aasta juunikuul lõpuks tuleb rahvusvaheliste organisatsioonide tehnilise abi kaudu ja koostöös sotsiaalpartneritega ette valmistada pensionisüsteemi muudatused, mida hakatakse rakendada 2011. aastal, et tagada kolmel sambal põhineva pensionisüsteemi tulevane jätkusuutlikkus ja piisavus. Seetõttu vaadatakse läbi kõik eripensionide süsteemid ja pensioniead”. Memorandumi kolmandas täiendis nenditakse:	2008. aasta juulist saati on Läti ametivõimud 1) külmutanud 2009. aastal indekseerimise tähtjaga 31. detsember 2013, 2) vähendanud sissemaksemäärasi kohustuslikku kogumispensioniskeemi. Sissemaksemäärasi kogumispensionisambasse vähendatakse: 2009. aastal 8 %lt 2 %ni; 2010. aastal 9 %lt 2 %ni; 2011. aastal 10 %lt 2 %ni; 2013. ja järgnevatel aastatel 10 %lt 6 %ni. Valitsus on heaks kiitnud ja parlamendile esitanud pensioniiga puudutavad muudatused (need ei ole veel õigusaktides sätestatud). Muudatustega nähakse ette, et pensioniiga tõstetakse alates 2016. aastast 6 kuu võrra aasta kohta seni, kuni jõuab kätte 65 aasta piir 2021. aastal. Seetõttu on kavandatud, kuid veel õiguslikult sätestamata pensioniiga 2020. aastal 64,5 (nii meeste kui ka naiste puhul). Teise ja kolmanda täiendava vastastikuse mõistmise memorandumi tingimuste täitmise kaudu on Läti valmistanud ette pensionisüsteemi muudatused, et tagada kolmel sambal põhineva pensionisüsteemi jätkusuutlikkus ja asjakohasus tulevikus. Pensionisüsteemi muudatuste konkreetsed ettepanekud on esitatud parlamendile.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igat ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieriga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieriga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
							„Pärast pensionisüsteemi muudatuste ettepanekute ettevalmistamist 2010. aasta juuni lõpuks tuleb Euroopa Komisjoni ja IMFiga konsulteerimise järel esitada 2010. aasta novembri lõpuks parlamendile konkreetsed ettepanekud, mis viiakse ellu aastal 2011, et tagada kolmel sambal põhineva pensionisüsteemi tulevane jätkusuutlikkus ja piisavus.”	
MT	18,4/ 21,1	60,3	61/60	63/63	65/65	andmed puuduvad	2. riigipõhine soovitus: võtta meetmeid pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks, kiirendades pensioniea järkjärgulist tõstmist ja sidudes selle oodatava elueaga. Lisada seadusjärgse pensioniea tõstmisele põhjalik aktiivsena vananemise strateegia, vähendada enneaegse pensionilemineku võimaluste kasutamist ja soodustada erapensioni kogumist.	2006. aasta reformiga tõsteti pensioniiga 65. eluaastani mõlema sugupoole puhul 2026. aastaks ja pikendati sissemaksperioodi. Samuti muudeti sellega pensionitulude arvutamise korda: viimase kümne aasta parima kolme aasta kasutamine asendati parima kümne aastaga viimasest 40st. Lisaks kehtestati tagatud riiklik miinimumpension (vähemalt 60 % mediaansissetulekust), mida makstakse pärast 1. jaanuari 1962 sündinutele. 2006. aasta reformist tulenevalt on pärast 1. jaanuari 1962 sündinute maksimaalne pensioniõiguslik sissetulek dünaamilisem: 70 protsendi ulatuses on see indekseeritud palgakasvuga ja 30 % ulatuses inflatsiooniga. 2007. aastal muudeti invaliidsuspensionide arstlik läbivaatus rangemaks ja 2008. aasta eelarve kohaselt võivad pensionärid sotsiaalkindlustusmaksleid tasudes edasi töötada ilma, et nende pension väheneks. Reformide läbivaatamiseks loodud pensionide töörühm andis parlamendile esmakordselt aru 2010. aasta detsembris. Töörühm on teinud 45 soovitusel, näiteks selle kohta, et paika tuleks panna selge seos pensioniea ja oodatava eluea vahel, täpsemalt tuleks hinnata tingliku määratud sissemaksiga esimese pensionisamba kasutuselevõttu aastaks 2013, tööturu osapoolte osalemise korral tuleks kasutusele võtta teine pensionisammas, juhul kui selles saavutatakse poliitiline konsensus ning samuti tuleks kehtestada kolmas pensioniraamistik.
NL	17,7/ 21	63,9/	65/65	65/65	65/65	129,8	2. riigipõhine soovitus: võtta meetmeid seadusjärgse pensioniea tõstmiseks, sidudes	2010. aasta oktoobris nõustus uus valitsus tõstma kohustusliku pensioniea 66le aastale aastaks 2020. 2011. aasta septembris

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise iga ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieiga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieiga M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
		63,1		(66/66)	(67/67)		selle oodatava elueaga, ning toetada neid meetmeid muude meetmetega, et tõsta tegelikku pensionile mineku iga ja parandada riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust. Koostada pikaajalise hoolduse reformi kavand, pidades silmas elanikkonna vananemist.	jõudsid tööturu osapooled ja valitsus pärast põhjalikke läbirääkimisi kokkuleppele, et 2025. aastaks tuleb pensioniiga veelgi tõsta – 67 aastani – ning ühtlasi tuleks see siduda oodatava elueaga. Nüüd antakse kokkuleppele õiguslik vorm.
PL	15,1/ 19,5	61,4/ 57,5 ##	65/60	65/60 (67/??)	(67/67)	13,5	3. riigipõhine soovitus: tõsta kavakohaselt jõu-, korrakaitse- ja päästestruktuuride töötajate pensionile jäämise iga, võtta meetmeid tegeliku pensioniea tõstmiseks, nt siduda see oodatava elueaga. Määrata kindlaks ajakava põllumajandustootjate sotsiaalkindlustusfondi (KRUS) tehtavaid sisse makseid käsitlevate reeglite täiendamiseks, et kõnealused sisse maksed vastaksid paremini üksikisikute sissetulekule;	Alates 2009. aastast on kasutusel üleminekupensionid. Nendega asendatakse enneaegse pensioni süsteem ja piiratakse selle kasutamist teatavate kategooriate töötajate jaoks. Tegemist on ajutise lahendusega neile, kes hakkasid tööle eritingimuste alusel enne 1999. aastat. Sisse makseid määratud sisse maksega skeemi vähendati 2011. aastal 7,3 protsendilt 2,3 %-ni. Vabanenud summad suunati jooksva finantseerimise põhinevasse skeemi. Sisse makset suurendatakse järk-järgult, et see jõuaks 3,5 protsendini alates aastast 2017. Värskelt tagasisalitud valitsus on teinud ettepaneku tõsta praegune pensioniiga (meestel 65, naistel 60) 67 eluaastani aastatel 2013–2020 (meestel) ja aastatel 2013–2040 (naistel).
PT	17,1/ 20,6	62,9/ 62,3 ##	65/65	65/65	-	13,4	Portugali vastastikuse mõistmise memorandum ei sisalda kogu pensionisüsteemi täpseid tingimusi (põhjuseks 2007. aasta põhjalik reform). Samas sisaldab memorandum konkreetseid tingimusi eelarvepoliitika kulupoole kohta: – „vähendada pensione, mis on suuremad kui 1500 eurot, vastavalt progresseeruvatele koefitsientidele, mida kohaldatakse avaliku sektori palkade suhtes 2011. aasta jaanuarist, et saavutada kokkuhoid vähemalt 445 miljonit eurot.“ – „Peatada pensionide indekseerimise eeskirjade kohaldamine ja külmutada 2012. aastal pensionid, v.a väikseimad pensionid.“	Portugalis toimus pensionisüsteemi põhjalik reform aastal 2007. Pensioniiga tõsteti 65le eluaastale. Peamised meetmed olid: hindamisperioodi laiendamine kogu tööstasile, enneaegse pensioni atraktiivsuse vähendamine, üleminekuperioodi lühendamine, nn jätkusuutlikkusteguri kasutuselevõtt, millega kohandatakse hüvitisi vastavalt 65 aasta vanuste oodatava eluea muutumisele.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise igaa ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensionieriga M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensionieriga M/N (2020) ^(iv)	Pensionieatõstmise pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
RO	14/ 17,2**	65,5/ 63,2 #	63a4k/58 a4k	65/60	65/63	andmed puuduvad	Vastastikuse mõistmise memorandum Vastavalt aastaid 2009–2011 hõlmavale vastastikuse mõistmise memorandumile olid pensionisüsteemi reformimise tingimused järgmised: „Valitsus annab lõpliku kuju läbivaadatud pensioniõiguse eelnõule, mille kohaselt i) riigipensionid indekseeritakse järkjärgult tarbijahindadega, mitte palkadega, ii) piiratakse pensionide suvakohase suurendamise ulatust, iii) järk-järgult kehtestatakse pensionimaksed avaliku sektori töötajatele, kes neid praegu ei maksa, ja iv) järk-järgult tõstetakse pensioniiga aastal 2015, eelkõige naiste puhul, võttes arvesse oodatava eluea muutumist; eesmärgiks on kaitsta haavatavas olukorras olevaid pensionäre ja viia keskmine asendusmäär pensionäride jaoks 45 protsendini.“ Praeguse, aastaid 2011–2013 käsitleva memorandumiga kohaselt on tingimused seotud vajadusega kindlustada pensionisüsteemi pikaajaline jätkusuutlikkus.	2010. aasta detsembris võeti vastu pensionireform. Reformiga integreeriti eripensionide süsteemid sotsiaalkindlustussüsteemi, kehtestati eripensionide ümberarvutamise mehhanism ja tõsteti meeste pensioniiga 2030. aastaks 65 eluaastale ja naiste oma 63-le. Enneaegse pensionilemineku reegleid karmistati ja rangemaks muudeti ka invaliidsuspensionide andmise tingimused. Eeldatavasti toovad reformid kaasa märkimisväärse kokkuhoiu ja vähendavad hüvitisesaajate arvu. Lisaks on valitsus peatanud sätete kohaldamise, mille alusel oleksid sissemaksed määratud sissemaksiga kohustuslikku skeemi 2009. aastal kasvanud 2 protsendilt 2,5 protsendini töötaja brutopalgast. Kavandatud suurendamist alustati 2010. aastal uuesti, et sissemaksemäär jõuaks tulevikus lõpuks 6 protsendini palgast.
SE	18,3/ 21,2	64,7/64	61-67	61-67	-	7,4 (v, y)		2010. aastal sissetulekupensioni süsteemi kohandamise automaatse tasakaalustamise mehhanismi kohandati ja nüüd võetakse selles ühe aasta keskmise asemel arvesse kolme aasta keskmist, et vältida pensionide järsku muutumist vastavalt majanduse kõikumisele.
SI	16,8/ 21	59,8#	63/61	63/61	-	2,6	3. riigipõhine soovitus: astuda vajalikke samme pensionisüsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks, säilitades samal ajal pensionide piisavuse. Suurendada eakate töötajate tööhõive määra hilisema pensionilejäämise kaudu ning arendada edasi aktiivset tööturupoliitikat ja	Kavandatud pensionireform (sh meeste ja naiste pensioniea võrdsustamine) lükati 2011. aastal referendumil tagasi.

Liikmesriik	Oodatav eluiga 65-aastaselt ⁽ⁱ⁾ M/N (2010)	Tööturult väljumise iga ⁽ⁱⁱ⁾ M/N (2009)	Pensioniea M/N ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Pensioniea M/N (2020) ^(iv)	Pensioniea tõstmine pärast 2020. aastat, M/N ^(v)	Pensionifondide varad % SKPst 2009 ^(vi)	Riigipõhised pensioniga seotud soovitusel (või viited vastastikuse mõistmise memorandumile)	Viimased reformid/kommentaariid ^(vii)
							pidevõppe meetmeid.	
SK	14/ 18	60,4/ 57,5	62/57,5 – 61,5 (sõltuvalt laste arvust)	62/62	-	4,7 (v)	3. riigipõhine soovitus: riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse edendamiseks tuleks jätkata jooksva finantseerimisel põhineva pensionisamba kohandamist muu hulgas indekseerimismehhanismi muutmise kaudu ning ühtlasi tuleks rakendada täiendavaid meetmeid tegeliku pensioniea tõstmiseks, eelkõige sidudes pensioniea oodatava elueaga. Luua tuleks stiimulid kogumispensionisamba elujõulisuse tagamiseks, et saavutada eelarve jätkusuutlikkus ja tagada samal ajal pensionide piisav suurus.	Slovakkias lubati töötajatel 2008. aastal loobuda kogumispensioniskeemist ja hakata uuesti kasutama jooksva finantseerimisel põhinevat skeemi; ühtlasi muutus määratud sissemaksega skeem kõigi tööturule sisenejate jaoks vabatahtlikuks. 2010. aastal kiideti heaks seadusemuudatus, milles on sätestatud, et töise sissetuleku puudumine annab õiguse saada enneaegselt vanaduspensioni. 2011. aastal muutis Slovakkia kogumispensionisammast ja andis säästjatele uuesti võimaluse investeerida suurema riskiastmega väärtpaberitesse ja saada seega võimalusel suuremat tulu. Alates 1. aprillist 2012 on noorematel inimestel vaikimisi taas kohustus ühineda kogumispensionisambaga, kuid neile jääb võimalus sellest esimese kahe säästmisaasta jooksul loobuda.
UK	18,1/ 20,8**	64,1/ 62	65/60	66/66	68/68	73,0 (z)		Viimastel aastatel on paranenud riikliku aluspensioni kättesaadavus ja seda on suurendatud; alates 2012. aastast liituvad töötajad automaatselt töandjapensioniskeemidega, kuid neile jääb võimalus sellest loobuda. Olemas on õigusnormid, millega tõstetakse riikliku pensioni saamise iga aastatel 2020–2046 järk-järgult 65 eluaastalt 68le. 2012. aasta jaanuaris vastu võetud uute õigusnormide kohaselt võrdsustatakse meeste ja naiste riikliku pensioni saamise iga aastaks 2018 (mitte 2020, nagu varem plaanis) ning tänu sellele muutus 2,5 aasta võrra varasemaks ka riikliku pensioni saamise eel tõstmine 65 aastalt 66le – nüüd algab seegi 2018. aastal. Teatavaks on tehtud ettepanek kiirendada ka järgmist pensioniea tõstmist (sellekohaseid õigusnorme veel ei ole) ja arutelud on pooleli pensioniea tõstmise järgmise etapi (67lt 68le aastale) kiirendamise kohta.

MÄRKUSED

- i Allikas Eurostat: „Population Statistics – Life expectancy by age and sex” (viimati ajakohastatud 26. jaanuaril 2012).
- ii Tööturult väljumise keskmine iga, M/N või *kaldkirjas summaarne näitaja (mehed-naised kokku)*. Allikas: Eurostat.
- iii Riikliku üldpensioniskeemi seadusjärgne pensioniiga. **Allikas: MISSOC.**
- iv Riikliku üldpensioniskeemi seadusjärgne pensioniiga pärast õiguslike reformide rakendamist (sulgudes - olemas on ettepanek, kuid õigusakti pole veel vastu võetud). **Allikas: EPC, SPC ja komisjoni direktoraatide (ECFIN ja EMPL) ühisaruanne pensionide kohta „Progress and key challenges in the delivery of adequate and sustainable pensions in Europe”; komisjoni poolt ajakohastatud, kui on ilmnenu värskemaid andmeid.**
- v Riikliku üldpensioniskeemi seadusjärgne pensioniiga pärast õiguslike reformide rakendamist (sulgudes - olemas on ettepanek, kuid õigusakti pole veel vastu võetud). **Allikas: EPC, SPC ja komisjoni direktoraatide (ECFIN ja EMPL) ühisaruanne pensionide kohta „Progress and key challenges in the delivery of adequate and sustainable pensions in Europe”; komisjoni poolt ajakohastatud, kui on ilmnenu värskemaid andmeid.**
- vi Varad pensionifondides (% SKPst), 2009. **Allikas: OECD üldine pensionistatistika.**
- v 2008.
- w Ainult iseseisvad tööandjapensionifondid. Lisaks neile plaanidele ulatus tööandjapensionilepingutega hõlmatud koguvara 99,3 protsendini SKPst.
- x Ainult iseseisvad tööandjapensionifondid. Lisaks neile plaanidele ulatus tööandjapensionilepingutega hõlmatud koguvara 2008. aastal 13,3 protsendini SKPst.
- y Ainult iseseisvad tööandjapensionifondid. Lisaks neile plaanidele ulatus kohustusliku kogumispensioni süsteemiga hõlmatud koguvara 2008. aastal 8,9 protsendini SKPst ja tööandjapensionilepingutega hõlmatud vara 38,9 protsendini SKPst.
- z OECD hinnang.
- vi Arvestades rahvastiku edasist vananemist ja selle mõju pensionide maksmise jätkusuutlikkusele, on liikmesriigid oma pensionisüsteeme põhjalikult ümber korraldanud. Reformides on olnud olulisel kohal süsteemi tehtud sissemaksete ja väljamakstavate hüvitiste vahelise seose rõhutamine. Üldiselt tähendab see, et viimase palga või parimate aastate asemel hakatakse hüvitiste arvutamisel aluseks võtma elu jooksul saadud sissetulekut ja pensioniea saavutamise asemel sissemakse aastate arvu, ühtlasi suurendati täispensioni saamiseks vajalike aastate arvu ning tõsteti meeste ja naiste pensioniiga või võrdsustati need. Enamikus kõnealustes riikides tõstetakse riikliku pensioni saamise iga siiski järk-järgult pikema aja jooksul.

* 2008 (oodatav eluiga 65 aasta vanuselt)

** 2009 (oodatav eluiga 65 aasta vanuselt)

Δ 2003 (tööturult väljumise iga)

2006 (tööturult väljumise iga)

2007 (tööturult väljumise iga)

Δ Δ 2008 (tööturult väljumise iga)